

LOSLATEN!

Christophe Mailleux

Met dank aan toneelvereniging Rust Roest te Leest (Mechelen) voor het gestelde vertrouwen.

LOSLATEN!

Personages:

Irene (38): ('Vrede')

Moeder; zacht, de vermoeide scheidrechter

Reinoud (42): ('De door zijn raad heersende')

Vader; wiskundeleraar, vakidoot

Houdt in zijn eentje overlijden moeder tegen.

Vindt in Victor zijn meerdere.

Rutger (18): ('Roemvolle strijder')

Zoon, verstandig, extravagant, strijdt tegen vader

Victor (43): ('Overwinnaar')

Vriend van Reinoud

Komt als overwinnaar uit de strijd: heeft Irene, heeft respect Rutger

Ellen (33): (Eleos = medelijden)

Zus vader, licht gestoord, spraakgebrek, verbrand in het gelaat en op de ledematen. Symbool van eenzaamheid.

Felix (37): ('Vruchtbaar, gelukkig')

Vaders broer; flierefluiter. Symboliseert de vrijheid.

Martha (35): ('Meesteres')

Broers vriendin; dominant, zakenvrouw

Steffi (29): (Stephanos = krans van overwinning)

Buurvrouw; jong, verleidelijk

Bij de eerste opvoering door Rust Roest te Leest-Mechelen werd het personage van zoon Rutger succesvol vervangen door een dochter (Ruth).

Decor:

Een salon met minimum drie deuren (Keuken – Hall/slaapkamers – Tuin).

Vooraan (publiekszijde) een denkbeeldig groot raam met zicht op de tuin.

EERSTE BEDRIJF

(Een salon, gekaderd in een mooi, jong interieur. Hier en daar originele accessoires uit verre reizen en kunstige koopjes uit openbare verkopen. Een zwaar gedecoreerde kerstboom domineert het geheel. Een groot raam geeft zicht op de tuin. Reinoud staat aan het raam met een glas in de hand en aanschouwt het geheel. Irene loopt heen en weer en legt de laatste hand aan de decoratie.)

- Irene: (In feestkledij, maar met schort) Wat vind je van de feesttafel? Originele versiering, toch?
- Reinoud: Ik heb het niet zo met die klimopscheuten op de tafels en de kasten ... Het komt uit de tuin, het krioelt van het ongedierte. Als het niet om Rutger was; ik zou het eraf gooien.
- Irene: Hij is er nog zo enthousiast mee bezig geweest.
- Reinoud: Met de meest onbenullige zaken is hij enthousiast bezig ... We hebben geen andere decoratie meer, zeker?! (Wijst op de versiering op de salontafel, een combinatie van klimop en suikerbonen:) En die suikerbonen en suikerparels, kan hij dat niet in een potje doen?
- Irene: Het is toch fraai, zo uitgestrooid op tafel. Dan kan iedereen erbij. (Ontwijkend) Ik hoop maar dat al die moeite en drukte niet voor niets is geweest, én dat onze gasten op tijd zijn. Wil je geloven dat ik me een beetje nerveus voel?
- Reinoud: Ellen en Victor zullen wel op tijd zijn, maar Felix ... dat is ons grote mysterie. Als die al opdaagt. Met hem weet je nooit wat je te wachten staat.
- Irene: Hij zou verwittigen als hij niet kon.
- Reinoud: Ja, dat zou hij vorig jaar ook doen. En twee jaar daarvoor ook, maar geen Felix gezien. Flierefluiter ... hoe die vent leeft: niks structuur in zijn leven ... de onberekenbare chaos.
- Irene: En als hij komt, komt hij dan alleen?
- Reinoud: Hoe moet ik dat weten, vrouw?
- Irene: 't Is uw broer! Je kent hem beter dan ik. Ik heb in elk geval het diner ruim ingeschat.
- Reinoud: Victor, Victor zal wel op tijd zijn, ik ken hem. Hij is 'slechts' een vriend, maar je kan hem leren kennen. Hij kent een zekere regelmaat. Onze laatste ontmoeting in het Brusselse buiten beschouwing gelaten, is het zeker anderhalf

jaar geleden dat ik hem gezien heb. En toch kan ik hem ten volle vertrouwen.
Hij komt.

Irene: Intussen is er veel veranderd.

Reinoud: Ja. Zijn vrouw is overleden. Hij heeft zijn zaak stopgezet. (Zucht) Och, het heeft hem geen windeieren gelegd. Rosa had veel inbreng van haar ouders en dat is allemaal geïnvesteerd in de zaak en de eigendommen van Victor.

Irene: Waarom werkt hij dan nog?

Reinoud: Oh ... voor de zekerheid. Hij heeft het niet nodig, maar als werknemer kan hij zijn schamele pensioentje van zelfstandige aanvullen. Trouwens, hij werkt maar deeltijds.

(Rutger op. Hij draagt een tomaatrode wollen vest en een grasgroen hemd op een gestreepte, geklede broek)

Reinoud: Rutger, maar hoe ben je nu weer aangetakeld? Je kleedt je weer opzettelijk tegendraads. Trek toch wat anders aan.

Rutger: (Reinoud negerend:) Ma, wie is die man bij het raam? (Gaat in de zetel zitten) Ma? Wie is die man bij het raam, ma?

Irene: Rutger ...

Rutger: Wie is het, ma?

Irene: (Zucht:) Uw vader, Rutger.

Rutger: Vader ... "Het is een verstandige vader die zijn eigen kind kent": Shakespeare.

Reinoud: Rutger, uw kledij is ongepast. Trek wat anders aan.

Rutger: Waarom?

Reinoud: Het is niet feestelijk.

Rutger: Ga je straks ook zeuren over het cadeaupapier, of zal je je bekommeren om de inhoud? (Haalt een houten das tevoorschijn en knoopt hem om) Nu beter?

Reinoud: (Dreigend:) Rutger ..! (Om hulp verzoekend:) Irene ...

Irene: (Naar de keuken, via Reinoud) Laat hem toch. Hij doet er niemand kwaad mee.

Reinoud: Wat zullen de mensen zeggen?

Rutger: Als die mensen moreel besef hebben zullen ze mijn honderd procent natuurlijke en recycleerbare das meer waarderen dan de uwe, die gedeeltelijk uit kunststof is vervaardigd en bovendien chemisch gekleurd is.

Irene: (Vanuit de keuken) Wat zal *ik* zeggen, als uw familie niet of te laat komt opdagen?! Heb je daar al eens over nagedacht?

Rutger: *Wij* beginnen op tijd te eten. De laatkomers kunnen altijd bijschuiven.

Irene: Rutger, steek de kaarsjes eens aan, wil je.

Rutger: (Gaat rond met aansteker en steekt hier en daar kaarsjes en theelichtjes aan)
Da's pas sfeer ... een eenvoud aan warmte en verlichting. Waarom moeten we altijd naar het primitieve teruggrijpen om ons geborgen te voelen?

Reinoud: (In gedachten verzonken:) Felix ... hij is zo onberekenbaar, onvoorspelbaar ... impulsief is het juiste woord. Als hij op zijn weg naar hier een circus of kermis tegenkomt, is de kans groot dat hij niet opdaagt. 't Is een groot kind. Hij lijkt geen houvast te hebben; hij laat alles zo snel los, springt van het ene op het andere. Van de ene hobby naar de andere, van de ene job naar de andere ...

Rutger: (Smalend:) Van de ene vrouw op de andere, hé pa.

Reinoud: Ja. (Pauze) Ja ...

Rutger: Hij volgt zijn instinct. Felix is een gezonde natuurmens. 't Is een Pallieter, ik heb hem graag. Met zijn grappen en grollen. Hé, ik hoor een auto stoppen.

Irene: (Op:) Zeventien uur dertig. Toch iemand die op tijd is.

Reinoud: Dat zal Victor wel zijn. Die is stipt. Ik durf erom te wedden. Doe jij open, Rutger?

Rutger: (Als een directeur:) Neen. Neem jij het gestructureerde voor uw rekening. Ik neem al de rest, het amorfe, voor de mijne.

Reinoud: Zeveraar. (Af)

Rutger: (Citeert:) Je moet een structuur zoeken in uw leven. Een raster waarin je je onder vooraf weloverwogen en vastbepaalde coördinaten kunt verplaatsen, als een lijnstuk in een grafiek. Doe je dat niet, dan ga je verloren in een onberekenbare chaos, een amorfiteit. *Amorfiteit* ... dat zei hij toch altijd, hé ma.

Irene: Ja, dat zei pa.

Rutger: Hij zegt het nog steeds.
(Victor komt op, gevolgd door Reinoud)

Reinoud: Wat heb ik gezegd?! Victor als eerste.

Victor: Dag allemaal. (Kust Irene)

Rutger: Dag alleen.

Victor: Vrolijke eindejaarsfeesten! Irene, de tand des tijds lijkt op u geen vat te krijgen.

Irene: Oooh ... Victor.

Rutger: Je moet niet vleien, Fikke, je mag hoedanook aan tafel.

Reinoud: Rutger, die man heet Victor. Vic-tor.

Victor: Och, iedereen noemt me toch Fikke. Zeg, da's weer even geleden, hé?

Reinoud: Jaja. Jaja. (Tegen Irene:) Zoals ik voorspeld had: Victor eerst. (Victor legt intussen een geschenk onder de kerstboom) De volgende zal mijn zus Ellen zijn en dan ... misschien ... mijn broer en zijn vriendin. Misschien.

Victor: Zeg euh ... een prachtige tuin, jong.

Irene: De hemel op aarde.

Reinoud: Ja, dat vraagt veel werk, zo'n tuin.

Rutger: *Mijn ma* is er dag in dag uit in bezig. En hij (op Reinoud) ... hij kijkt toe en geeft richtlijnen vanuit de schommelbank.

Victor: Elk team heeft zijn ploegbaas, hé Rutger.

Rutger: Daar op die open plek, tussen die notelaar en die treurwilg, ga ik een standbeeld bouwen van gerecycleerde auto-onderdelen. Een ironische weergave van hergebruikt afval in een natuurlijke omgeving.

Reinoud: Voor zulke dingen hebben we een milieuvergunning nodig, Rutger.

Victor: Ik heb eens artikel gelezen over een Engelse ontwerpster die van gebruikte binnenbanden mooie beha's maakte.

Rutger: Ideaal tegen slippertjes ... (Victor en Irene lachen)

Irene: En Victor, hoe gaat het ermee?

Victor: Wonden helen, hé Irene, maar littekens blijven. 't Is stil, zonder ons Rosa in huis. Maar bon, het staat me natuurlijk vrij die stilte te doorbreken met een andere vrouw, maar 'k heb het er nog wat moeilijk mee. Met de jaren wordt men alleen maar kieskeuriger, niet waar?

Reinoud: Het lijkt of ik een portier hoor dichtslaan.

Irene: Dat zal uw zus wel zijn. Ze zou met de taxi komen.

Rutger: Tant' Ellen? Daar ga *ik* voor opendoen! (Rutger af)

Reinoud: Normaal zou ik haar oppikken, maar ze wou per se met de taxi komen. Ze vindt dat chique en feestelijk. Ze heeft in heel haar leven nog maar zeven keer in een taxi gezeten. Acht, met vandaag bij.

Irene: (Voorzichtig:) Heb je haar al ontmoet, Victor?

Victor: Ik denk het niet.

Reinoud: Dan zou ik zeggen: zet u schrap voor de woordenvloed. En de spekselvloed.

Irene: Reinoud ..!

Reinoud: Het is toch zo. Een braaf mens, maar een beetje te vochtig.

(Rutger komt binnen en opent galant de deur. Ellen, gekleed in een ouderwets feestpak, blijft in sportieve houding in het deurgat staan en kijkt gespeeld - zelfzeker met half toegeknepen ogen naar de anderen. Ze vertoont brandwonden in het aangezicht en op de armen en heeft een licht spraakgebrek)

Rutger: Mag ik u voorstellen ... een vrouw met stijl ... met lef ... mijn tante Ellen.

(Pauze)

Reinoud: (Kijkt bedenkelijk naar het plafond) Wel, durf je niet binnen te komen?!

Ellen: (Rondkijkend:) Amai, dazzz hierrr chique. Hoho. Zzzeg brrroerrr, jij woont chique, jong. Hoho, amai, amai. (Pauze) Zzzo, dan zzzal ik eens grrroeten ... dag brrroerrr (Kussen elkaar) ... dag schoonzusss (Kussen elkaar) ... dag meneerrr ... (Victor steekt zijn hand uit)

Rutger: (Geeft Victor een vriendelijke duw) Zeg, je mag ze kussen, hoor, dat is een ferme jonge mokkel en dat vel gaat niet af.

Ellen: (Wuift het weg) Och, ik begrriijp.

Victor: Neen, neen ... (Geeft haar drie klinkende kussen.) Hier zie.

Ellen: Hé hé. Toffe jongen. (Slaat op Victors bips. Reinoud kijkt bedenkelijk)

Irene: Goei punten gehaald, Victor ...

Rutger: En ik, tant' Ellen. Ben je vies van mij?

Ellen: Ik? Jij spotvogel! Hier, dat ik u kus. (Ze kussen elkaar hartelijk. Rutger wrijft met zijn neus tegen de hare, ze lachen en blijven even in hun omhelzing staan, de voorhoofden tegen elkaar)

Reinoud: Euh ... kom, ik zal uw jas weghangen. (Reinoud af)

Rutger: Ja, laat dat aan hem over, daar is hij verdomd sterk in. Zoals hij jassen weghangt ... dat heb je nog nooit gezien. Dat de paparazzi daar nog niet achter gekomen zijn ...

Ellen: (In het rond kijkend) Hierrr woon je dusss. Chic, prrrrecies een Barrrbie-huis. (Snuift, ietwat dierlijk:) Hmmm, dat rrrruikt hierrr lekkerrr. Hmmm. Mijn buikske grrromt al van plezzzierrr.

(Reinoud terug op)

Victor: Bij deze maak ik ineens kennis met uw zus, Reinoud. Jullie lijken eigenlijk niet op elkaar.

Ellen: (Droog:) Mijn smoel lijkt nergens meer op.

(Korte stilte)

Reinoud: Ja, een bijzondere vrouw, onze Ellen. Oprecht. Alternatief. Eenvoudig, maar correct tot op de graat.

Ellen: (Wandelt intussen wat rond, alles keurend, hier en daar een decoratiestuk betastend, tot groot ongenoegen van Reinoud) Hij heeft zekerrr al veel gerrroddeld overrr mij?

Victor: Wel neen, hij heeft helemaal niets verteld.

Ellen: Waarom ben ik niet verbaasd? (Droogjes:) Hij is bessschaamd om mij.

Irene: Och, toe, Ellen.

Rutger: En hoe is het in Leuven, tanteke?

Ellen: Kalm. Eenzzzaam en verrrlaten. Zoalsss altijd. Ik voel mij alleen, zeker nu Eddy niet meerrr thuis is. (Tegen Victor:) Ze hebben hem in een zothuis gestoken, mijn zoon.

Rutger: Hij wordt *begeleid*, tante.

Ellen: Ik zzzzeg het toch: een zzzothuiss.

Victor: En ... als ik zo nieuwsgierig mag zijn; hoe oud is Eddy?

Ellen: Zestien. Maarr hij heeft nog een kinderrrkopke (Tikt op haar kruin)

Irene: Mentaal gehandicapt.

Ellen: Zzzot, ja! Hij heeft mij ... (wijst naar haar gezicht) ... met ... och ...

Reinoud: Tijdens een aanval heeft hij eens met een tuinfakkel staan zwaaien en ...

Rutger: Hij heeft het tuinprieel in brand gestoken.

Ellen: Ja. En zijn moederrrke zat errr nog in. Ik heb afgezzzien, jong, de vellen hingen in lappen aan mijn lijf, gelijk bij een buffel.

Victor: Ga je hem nog vaak bezoeken of komt hij soms nog langs?

Ellen: Ach, vent. Ik heb zo lang geprrrobeerrrd hem thuiss te houden; het heeft me blauwe plekken en gekneussde rribben gekost. Ik kon hem niet loslaten, maar ik moessst; men heeft hem uit mijn arrrmen getrrrokken, voor mijn eigen besstwil. Hij werd gevaarlijk, tensslotte iss errr bij hem “een flinke hoek af” (Met wijsvinger tegen de slaap). Tiens ... (Met een Afrikaans beeldje zwaaiend, dat Reinoud haar vlug uit handen neemt) Isss dat gebakken klei?

Reinoud: Pas op! Dat is authentieke Afrikaanse kunst! Laat los ...

Ellen: (Nadat Reinoud het heeft teruggeplaatst:) ’t Ssstaat prrreciesss wat sscheef ..?

Irene: Dat is handwerk, Ellen.

Ellen: Afrika ... pff, dat hebben ze in den Blokker ook. Hier zie, kijk eens wat ik heb. (Graaft in haar handtas, toont met kinderlijke trots een mobiele telefoon). Hey!

Reinoud: (Afwijzend:) Waarvoor heb jij dat nodig?

Ellen: Waarrrom niet? Ik ben toch alleen. Pfff. Ik heb Felix al eens opgebeld. Nu ben ik altijd berrreikbaarr.

Irene: Tof dat we dat weten, hé Reinoud.

Reinoud: (Met enige minachting:) Ja ... tof, ja.

Ellen: (Trots:) En errr kunnen vijf honderrrd telefoonnummerrrs in opgeslagen worrrden.

Victor: Amai. Het geheugen is toch nog niet vol?

Ellen: Neen. (Met treurige ondertoon:) Er staan er maar drie in. (Stopt toestel weer weg)

(Pauze)

Reinoud: Zullen we de aperitief al uitgieten?

Irene: Wacht nog even op Felix.

Ellen: Felix? Dat kan nog lang durrren. Missschien komt die na de winterr terrrug, sssamen met de ganzen.

Reinoud: Dat vind ik ook. Trouwens onze gasten hebben dorst.

Victor: Oh, maar ik kan wachten ...

Rutger: Overigens, we gaan toch niet alles uitdrinken, hé tante?

Ellen: Ik niet. Ik kan daarr niet goed tegen. Ik sta dirrrect op mijne kop als ik alcohol drrrink. Ik heb zo eens in mijn brrroek gepist van 't lachen. Van de drrrank, manneke toch ... verrrnederrrend, hoor.

Victor: Een goeie drinker moet zich regelmatig oefenen.

Irene: Kom dan, Reinoud, giet uit. (Zet een plateau glazen op de salontafel)

Reinoud: (Maakt de fles open) Hoe harder de knal, hoe beter het nieuwe jaar. (Zachte plof)

Victor: Oei! (Lachend:) Dat voerspelt niet veel goeds ...

Rutger: We zullen de volgende fles vooraf eens goed schudden.

Victor: En ons bedienen zoals de winnaars op Francorchamps?

Irene: Vergeet het maar!

Reinoud: (Heeft de glazen gevuld) Zo, heeft iedereen een glas?

Rutger: Ho, ik nog.

Reinoud: Dan ga ik nu een oprechte toast uitbrengen op de mensen hier aanwezig en op het – hopelijk geluk aanvoerende - nieuwe jaar, op kousenvoeten in aantocht zijnde ...

Ellen: (Kucht:) Oepz, verrrslukt ... Oei, ik wazzz al aan 't drrrinken ... te vrrroeg zekerrr? ... excuzzzeerrr ...

Rutger: Niet over inzitten, meisje ... (Klopt haar op de rug)

Reinoud: (Schraapt de keel om de aandacht te eisen) Een toast op een nieuw en voorspoedig jaar, vol gezondheid, financieel evenwicht en sterke familiebanden en ik hoop dat wij allemaal en ons Moe in het bijzonder opnieuw samen de mooiste levensmomenten mogen delen en dat ...

(De bel gaat enkele malen achter elkaar, afwisselend snel en traag)

Rutger: Da's Felix!!! Ik herken zijn manier van bellen. (Af)

Victor: Je zal je nieuwjaarspeech nog eens mogen herhalen, Reinoud.

Ellen: Dazzz niks, 't wazzz ssschoon gezprrroken ... Voorrral dat van die kousssenvoeten.

(Rutger op met Felix en Martha)

Rutger: Hier is hij, zie, de windhond van de familie. (Felix schudt Rutger vrolijk door elkaar. Reinoud blikt veelbetekenend naar zijn uurwerk) En deze vrouwelijke schone zat bij hem in de wagen ... tedeu!!! ... Martha.

Martha: En we hebben dit fraai optrekje van de eerste keer gevonden. Dit is werkelijk een groen labirint van dreven en landwegen.

Felix: Je had een goeie copiloot, hé Knolleke. (Tegen Ellen, in haar taille knijpend) Hey, schetebees. Hoe is 't? (Kust haar hartelijk) Haha!

Martha: (Begroet Irene) Irene, je woont hier prachtig.

Irene: Och ...

Rutger: Altijd die vleierijen ... die schone natuur hoort ons niet toe, hoor. We hebben ons er gewoon plompweg middenin gezet.

Martha: (Kust Rutger) Rutger ... de eeuwige strijder ...

Felix: Dag, meneer ...

Victor: Hou het gemakshalve bij Victor, of Fikke, zoals Rutger voorstelt.

Martha: Dag ... Ellen. (Steekt haar hand uit)

Ellen: Weet je, meisje, hoe errrg het is om met zo'n smoel als de mijne doorrr het leven te ploegen? Besssef je dan nog altijd niet hoe pijnlijk het voelt om doorrr uw eigen familie overrrgessslagen te worrrden bij het kussen?

(Het lachen en spreken verstomt even. Zwarte stilte)

Martha: Ach ... (Twijfelt even, geeft haar één enkele snelle kus) Ik kan het moeilijk gewoon worden, Ellen, je mag het mij niet kwalijk nemen. Ik bedoel het niet

slecht, 't is niets persoonlijks. 't Ligt geheel aan mij. Ik heb zelfs een vurig ... pardon, een groot ontzag voor u. (Veegt quasi onopvallend met een zakdoekje haar wang schoon)

Ellen: Je bent viezzz van mij ... Ik ben gewassen, hoorrr.

Rutger: (Omarmd haar lachend) Ja, ik heb ze daarstraks met de hogedrukreiniger afgespoten. Ik heb de vuilfrees moeten gebruiken.

Ellen: (Trekt speels aan zijn oren) Wacht maarr, rrekel, met u rreken ik op een anderrre keerrr af ...

Martha: (Van de gelegenheid gebruik makend om van onderwerp te veranderen) Woon je hier graag, Reinoud, in deze ... euh ... verlaten plattelandstreek?

Reinoud: Natuurlijk. Het is hier zalig rustig.

Martha: (Niet overtuigd:) En je kunt het gewoon worden, zo van 't stad naar de doodse buiten?

Irene: Oh, makkelijk. Alleen het inkopen doen moeten we wat beter plannen. Alles is zo veraf.

Felix: (Sluiks, tegen Irene:) Zeg, het stoort toch niet dat ik Martha heb meegebracht? Ik kon niet meer tijdig verwittigen ... mijn drukke leven ...

Reinoud: (Terechtwijzend:) Een telefoontje van twee minuten had alles veel makkelijker gemaakt, maar gelukkig kennen we de amorfiteit in uw bestaan.

Rutger: (Met opgestoken vinger) Amorfiteit!

Irene: Wees gerust, er is eten voorzien. Ik ken uw streken.

Felix: Ja, en Martha ... ze had het zo druk ... ze heeft net weer een verzekeringsportefeuille overgenomen en al die nieuwe klanten moesten nog bezocht worden ...

Martha: Féke, laten we ons niet in details verliezen ...

Rutger: Die Felix haalt er altijd vrouwen met poen uit, hé tant' Ellen.

Ellen: Jaja, men plukt de gansss zzzolang zze verren heeft, hé.

Martha: Ach, ik moet me nog bewijzen ... voorlopig heb ik alleen maar veel schulden.

Felix: Oh, maar ze heeft vroeger ook al allerlei zaakjes gehad ... ze kan op eigen benen staan. Ik heb een lieve, zelfstandige vrouw getroffen.

Martha: Ja, wij vormen een complementair koppel; de ene is een volwassen zakenvrouw, welke zorgt voor een inkomen, de andere is een doorwinterde speelvogel die het zorgvuldig vergaarde kapitaal spendeert aan feestjes en plezierreisjes ...

Ellen: Als je maarr overreentkomt.

Reinoud: Hier doorwinterde speelvogel, smeer uw keelgat, 't is gratis. (Geeft hem een glas) Alstublieft, Martha, laat het smaken.

Martha: Dank u, Rutger ...

Reinoud: Reinoud ...

Martha: Ja ... sorry ...

Irene: Opletten, Martha, want geen van hen beiden is gesteld op die naamswisseling.

Reinoud: Daar zeg je wat. Weet je dat hij bijna wekelijks brieven naar de krant stuurt om te verschijnen in de rubriek 'uw mening' en dat hij die brieven ondertekent met R. Schnaphauf. In dit gehucht is er maar één gezin met de naam Schnaphauf. En op school krijg ik de kritieken van mijn collega's op mijn dak. Ik kan u garanderen dat hij met zijn ... bizarre ... schrijfsels mijn imago flink ondergraaft. Zijn opvattingen druisen lijnrecht in tegen de mijne, én tegen die van onze schooldirectie.

Victor: En wat hekel je dan zoal, Rutger?

Rutger: Materie genoeg. Ik schrijf tegen de juridische uitholling, de misplaatste pauselijke verkondigingen, de commercialisering van het onderwijs, het schijnbeleid tegen sigaretten en auto's, het milieuterrorisme, ... teveel om op te sommen.

Felix: Daar zullen we eens op drinken! Gezondheid, op een goed jaar en een gelukkig bestaan ...

Allen: Ja ... gezondheid ... evenveel ... Schol!

Martha: (In zijn glas turend:) Hmmm ... niet slecht.

Victor: Speciaal. Ja, 't is lekker. D'er zat al iets in die glazen, niet Reinoud? Dat is geen zuivere champagne.

Martha: De geheimen van het huis, Victor.

Ellen: Ssstrrraf, ja, 't zzzit al in mijne kop en subiet slaagt het op mijn stekkebenen. Ik krrrijg dat niet uit zonderr malheurrren te doen, zulle.

Reinoud: Tut tut. Van ieder die zijn aperitief niet uitdrinkt, drink ik het uit.

Rutger: Oei oei oei. Dan zitten we met een structureel probleem. Een amorfiteit!

Victor: Ah? Verklaar u nader?

Rutger: Wat gaat er dan met zijn eigen aperitief gebeuren, als hij de aperitief gaat drinken dan degenen die hun aperitief niet zelf uitdrinken?

Reinoud: Muggenzifter.

Irene: Ja, Reinoud, dat heeft hij niet van een vreemde.

Felix: Jaja, zo vader zo zoon.

Reinoud & Rutger: (samen:) Héla, héla! (Bekijken elkaar verbaasd)

Ellen: Zzzo vaderrr, zzzo zzzoon. (Algemeen gelach)

Martha: Hoe is 't op school, Rutger? Denk aan je carrière later.

Rutger: Och, veel geblaat en weinig wol. Een persoonlijke visie wordt niet erg gewaardeerd. Het onderwijs stroomt verder in zijn ondiepe bedding en intussen worden de dijken steeds opgehoogd.

Victor: Welke richting studeer je? Filosofie, zou ik je toeschrijven.

Rutger: Leraar. Lager onderwijs.

Irene: In de voetsporen van zijn vader. Min of meer.

Reinoud: Jaja. Toch ... ik geef alleen wiskunde, in de hogere leergangen.

Rutger: Maar vanuit een heel ander oogpunt en met een heel andere didactiek. Ik zal er mijn taak van maken om de jonge individuen los te maken van de heersende orde, de jongeren moeten bevrijd en geheroriënteerd worden.

Reinoud: Zie maar dat je je diploma behaalt, vanuit dat andere oogpunt.

Victor: (Tegen Felix) Elkaars tegenpolen, hé.

Felix: Onzen Dikke - zo noemden we Reinoud vroeger - onzen Dikke is geen gemakkelijke.

Rutger: Nonkel Felix, je hebt gelijk; ik heb er last mee, jong, je kan dat aan geen mensen vertellen.

Felix: Dat is puberteit, hé; de periode in het leven van de ouders, wanneer ze hun kinderen beginnen te verbieden wat ze vroeger zelf met graagte deden

Rutger: Nonkel Felix, ik heb er al nachten van wakker gelegen. Weet je hoe de vork aan de steel zit?

Victor: (Lachend:) Neen, maar we veronderstellen dat je het ons meteen zal vertellen.

Rutger: (Op Reinoud doelend:) Zijn imago begint af te brokkelen. Elke morgen voor de spiegel stelt hij vast dat zijn lichaam zijn fysieke top al ver voorbij is en ik, ik moet die nog ontwikkelen.

Victor: Haha! Filosoof. Maar euh .. ik vecht uw stelling niet aan, hoor.

Irene: (Tegen Felix) Nog bij ons Moe geweest?

Rutger: (Tussendoor:) Hier tant' Ellen, eet nog een chipske. (Reikt haar mandje aan)

Felix: Neen, neen. 't Komt er maar niet van. Hoe is 't ermee?

Reinoud: (Terechtwijzend:) Je zou je beter eens *persoonlijk* vergewissen van haar toestand.

Felix: Ja, Reinoud, zeg eens ... ik heb ... ik heb het druk ... ik moet ...

Reinoud: (Snijdt hem de pas af:) 't Gaat niet goed met haar. Ze kwijnt steeds verder weg in haar coma.

Felix: Heeft het dan nog zin om dit allemaal kunstmatig te rekken?

Reinoud: (Geïrriteerd) Hoop doet leven, hé Felix ..! Nog iemand een beetje aperitief?

Rutger: Laat maar komen, Grietje!

Irene: Ja, doe ze nog maar eens vol.

Ellen: Ik niet meerrr, 'k heb geen prrroperrr onderrrrbrrroek bij, zulle.

Rutger: Je mag van mij één aandoen. (Doet nog een geutje in haar glas) Mijn boxersshort.

Ellen: Als ik zzzat ben, kunnen we strraksss niet danssen, hé.

Rutger: De rumba!

Victor: De dans der verliefden?

Martha: Ah, u bent ook geïnformeerd?

Victor: Da's zeker, 'k heb met ons Rosa acht jaar dansschool gevolgd. Veel van mijn kunnen rest er niet meer, maar ik kan nog steeds met de beentjes zwieren.

Irene: Met ons Moe gaat het niet goed, hé Felix.

Reinoud: Ja, ik zeg het hier zonet.

Ellen: Ik ben d'errr de woenssdag nog geweessst. 't Isss een plantje, hé. Een plantje zzzonder waterrr en zonder licht. Trriessstig, dat een mensss zo moet uitbollen.

Victor: En wat mankeert eraan, als ik zo indiscreet mag zijn?

Irene: Ze ligt in een diepe coma, Victor. Veel hoop op een ... hoe zeg je dat ... een terugkomst naar een waardig bestaan is er niet meer. Misschien hadden we toch beter de insinuaties van de dokter opgevolgd en ...

Reinoud: Neen! Godver ... Waar halen wij het recht om over iemand anders leven te beslissen?

Felix: Reinoud, zo'n leven als nu, daar heeft ze ook iets aan. Al die maanden ... Onze Va zou het ook zo niet gewild hebben.

Reinoud: Och, toe! Va, Va ... Ze reageert soms toch nog?! (Stilte) Ik kan ze niet loslaten.

Victor: Zulke interpretaties moeten genuanceerd worden, Reinoud. Ik bedoel ... enfin, deze beslissing komt mij niet toe, hé. Ik wil hier geen partij trekken en me geenszins in de discussie mengen, maar ik heb die dingen bij mijn oudste broer ook gezien, na zijn motorongeluk. Het verschijnsel waarbij ze reageren op externe prikkels is een zuiver onbewust gebeuren, een reflex, zeg maar. Je mag het niet zien als een bewuste reactie op je spreken of je aanraking, want dat is het niet. Ze liggen als het ware volledig ingekapseld. Enfin, ik vertel maar wat men ons verteld heeft. Hoelang ligt ze al in coma?

Rutger: Negen maanden. Negen lange maanden.

Victor: Oeioei. Tja ... En die leeftijd ook. 't Zijn zware beslissingen. Bovenmenselijke beslissingen.

Reinoud: Wat hebben we te verliezen? Op dit eigenste ogenblik lijdt ze toch niet?

Felix: Dat weten we niet, hé. Ze ligt er misschien wel vredig bij, maar ...

Reinoud: (Snibbig:) Jij hebt ze al meer dan twee maanden niet gezien, dus hoe ze d'er bijligt ...

Irene: (Hem met de elleboog aanmanend:) Reinoud ...

Ellen: Brrroerrrrs, rrrussstig, hé. Je gaat elkaarr de duivel toch niet aandoen?

Reinoud: Ja, 't is toch zo?! Sorry, enfin, laten we d'er niet verder over discussiëren

Ellen: Dat Felix haarr gaat *boezzen* of niet ... godverrrdomme, die strraffe bazaarr (van haar glas naar haar hoofd wijzend) ... 't zzzit in mijne kokerr ... Dat hij haarr gaat *bezzzoeken* of niet, dat verrranderrr nietsss aan haarr toessstand, hé Reinoud?

Reinoud: Jaja. Oké. Ik geef u gelijk. Maar we kunnen toch zomaar niet voor God spelen, hé?!

Rutger: Wij spelen zo dikwijls voor God. Een hond laten inslapen, kiekens slachten, bossen rooien ... Kiezen voor een kind ... 't is als beslissen over een leven.

Reinoud: (Geïrriteerd:) Rutger, alstublieft ...

Victor: Pas op, hij heeft een groot deel van het gelijk aan zijn kant. Dit ligt natuurlijk veel gevoeliger dan kiekens slachten. Enfin, dat zijn discussies die je niet tussen pot en pint moet voeren. Kies daar eens een rustig, sereen moment voor.

Ellen: Ja, je hebt overrrssschot van gelijk, Vital.

Victor: 't Is Victor.

Ellen: Zzziet ge't, da'sss van dien drrrank! Ik heb prrreciesss een knoop in mijn tong!

Rutger: Als je te beestig gaat doen, kan je altijd hier blijven slapen, in mijn kamer. Ik slaap dan wel op de sofa.

Irene: Kijk eens wat een gentleman.

Martha: Dat is wat anders dan jij, hé Felix. Hij heeft gisteren zo hard gesnurkt – ’t was alsof ik onder een tractor sliep – dat ik van miserie in de living gaan slapen ben.

Felix: Hey meiske, jij moet niet veel zeggen, jij woelt gelijk een grondboor. Als je daar een nacht bij geslapen hebt, word je wakker met uw armen door uw broekspijpen.

Martha: Dat is toe te schrijven aan de zorgen.

Felix: Zorgen? Wat zijn dat, zorgen? Dat ken ik niet.

Ellen: Dat weten we, brroerrke. Jij te weinig en hij (op Reinoud) teveel.

Irene: Zeg, Felix, wanneer ga je nu eindelijk trouwen met uw vrouwtje?

Felix: Och Irene, we hebben nog een heel leven voor de boeg, hé. Trouwens, we mogen ons aan elkaar niet te veel vastklampen, hé, dat wordt ongemakkelijk. Je moet je leven ondergaan zoals een kind op de kermis: u laten meeslepen van het ene plezier naar het andere.

Martha: Het vogeltje wil zich niet laten kooien, bedoelt hij.

Rutger: Het huwelijk is een erfenis uit de tijd dat de mensen hooguit veertig jaar werden. Nu moet je het samen uithouden tot uw tachtig jaar, da’s niet meer natuurlijk. En feestjes geven voor familie en vrienden die je alleen ontmoet als ’t gratis is ... Opschepperij, ja. Een wedloop om het grootste feest en het chicste feest. Zelig is dat. Je kan beter met dat geld een grote wereldreis maken, u eens wentelen in vreemde culturen en met *eigen ogen* een wereldbeeld vormen, eens verder zien dan de buxus in uw voortuintje.

Felix: (Rutger omarmend) Hier zie, die jonge, heldere geest, da’s ne man naar mijn hart.

Victor: Rosa en ik zijn ook laat getrouwd, een verstandshuwelijk eigenlijk. Pas op, ik hield van haar, zielsveel, maar we zijn in hoofdzaak getrouwd uit zakelijke en financiële overwegingen en in onze tijd was dat ook al heel wat.

Martha: Over een tuintje gesproken, je hebt hier ... een klein park achter uw huis. Nog geen stiekeme golfspelers betraapt?

Irene: Och, Martha ... Maar 't is een pracht, hé ... die bomen, dat groen, die vijver ... daar komt een mens tot rust, in de wiegende armen van Moeder Natuur. Wil je eens gaan kijken?

Martha: Wel, ja. Graag!

Victor: Oh, even een frisse neus ophalen wil ik ook wel.

Martha: Ga je niet mee, Féke?

Felix: Ga maar, Knolleke, ik kom wel.

Ellen: Ikke wel, alsss ik niet in de vijverrr val. Mijn herrrssen en zijn prrreciesss gemarrineerrrd. (Grijpt de arm van Victor) Kom, vent.

(Iedereen af, behalve Rutger, Reinoud en Felix. Lange stilte)

Felix: Jaja ... (Pauze) 't Is iets ... Schoon, hé, die weiden met die paarden. Zijn dat ... dinget Arabieren? (Reinoud schudt meelijwekkend het hoofd)

Rutger: Dat zijn Brabanders, nonkel Felix. Zie je dat niet?

Felix: Jaja, de tulband ontbreekt, hé ... haha. (Pauze) Zeg Dikke, mag ik u eens om een gunst vragen?

Reinoud: Ik vroeg me al af waar het bleef ... Je draagt de tradities hoog in 't vaandel ... (Stilte)

Felix: Ik heb over een maand een klein probleemke gehad. Naar een receptie van 't werk geweest, een beetje blijven plakken, enfin, je kent dat ...

Rutger: Neen, dat kent hij niet.

Felix: Hoedanook, uiteindelijk moet je terug thuis geraken, liefst met alles, dus ... niettegenstaande ik een paar pintjes verzet heb, ben ik toch – tegen alle regels in, ik weet het - achter het stuur gekropen.

Reinoud: Felix ... dat versta ik niet, hé. En je hebt een ongeluk gehad?!

Felix: Pech gehad, hé, ja, jong. Enfin, ik heb geen mensen aangereden, maar een autoke of drie beschadigd ... de flankes en zo ... spiegeltes d'erof, een aske gebroken ... pinkertje weg ... enfin, je kent dat.

Rutger: Neen, dat kent hij niet.

Felix: Politie d'erbij ... ademtest ... ze paken me nogal hardhandig aan en ik raakte een beetje de zelfcontrole kwijt ... (Verontschuldigend:) Ze behandelden me als een moordenaar! Enfin, je kent het machtsmisbruik van de politie toch?

Rutger: Neen, dat kent hij niet.

Reinoud: Rutger, ga jij ook eens een luchtje scheppen. Dat is hier ... persoonlijk.

(Rutger loopt eens rond, diep in- en uitademend)

Felix: Ik heb voor een goeie vijf duizend euro schade aangericht, maar 'k heb liever dat Martha dat niet weet. (Flauw lachend:) 't Kind doet daar nogal kribbig over.

Reinoud: Terecht, hé Felix?! En tussen de regels door lees ik dat dit niet de eerste keer is?

Felix: Toch wel, enfin ... zoiets toch.

Reinoud: En wat heb je dan nog op je kerfstok, dat Martha waarschijnlijk niet weet? Wel?

Felix: Ik heb net de laatste cent betaald voor een herstelling aan haar auto. Mijn karretje was in de garage – ook voor een klein accidentje, (er snel aan toevoegend:) maar ik was niet in fout – Martha zat een poosje in Zwitserland, iets van de maatschappij, en ik ben met haar splinternieuwe Lexus naar 't werk gereden. Een flinke volbloed, dus onderweg wou ik eens zien hoe snel ie kon, de wegligging testen en zo ...

Rutger: En de wegligging viel wat tegen?

Felix: Tegenvallen, niet Rutger, zeker niet, maar 't had geregend en zo ... een tikske tegen een stoepsteentje, controle verloren en een grachtje in gegaan. Ik heb dat karretje buiten haar weten laten herstellen, grondig laten herstellen ... een nieuw portierke en zo ... je merkt er niks meer van, allemaal originele stukskes en zo ... Ik had een financiële afspraak met de garagist en ik heb zopas het laatste deel afgelost. Dus, die put is gedempt. Maar nu ...

Reinoud: Word jij dan nooit eens volwassen, Felix? Racen met een luxeslee – die niet eens van u is! – en bij regenval!!! Tegen alle structuren in. Dat voor een puber, oké, maar een volwassen mens ... nog nooit meegemaakt!

Rutger: Zelfs niet met mij, hé pake. En pas op, nonkel Felix, ik ben ook niet aan mijn proefstuk toe.

Felix: Om met de deur in huis te vallen, zie je dat zitten? (Stilte) Die ... euh, lening?

Reinoud: Lening? Jongen, jongen. Dat is ... poeh! ... Felix, dat kan ik zo niet zeggen, hé. Ik moet daar eens met Irene over spreken. Dat is hier geen kredietinstelling, hé. En moet je dan vijf duizend euro hebben?

Felix: Neen, neen! Tuurlijk niet! Alstublieft! Reinoud, zeg eens ... Ik zit niet stil, hé, ik heb zelf ook nog wat, hé ... heu ... vier duizend, ongeveer.

Reinoud: Ah. Vier duizend heb je al. Bon. Da' al iets ...

Felix: Neen, duizend heb ik. Vier duizend moet er nog bovenop.

Reinoud: (Zucht, zet zijn glas op tafel) Ik ga ook eens een luchtje scheppen ... zuurstof nodig. (af)

(Stilte)

Rutger: Zeg, nonkel Felix, hoe snel rijdt dat dan, zo'n Lexus?

TWEEDE BEDRIJF

(Iedereen samen in het salon; nog een beetje aperitieven bij warme hapjes)

Reinoud: Irene, duurt het nog lang voor we aan tafel kunnen?

Victor: Reinoud, jaag uw vrouw zo niet op.

Reinoud: Het was maar een informatieve vraag, Victor. Om alles tot een goed einde te leiden, moeten we weten waar we aan toe zijn, anders verdwalen we in een amorfiteit.

Rutger: Amorfiteit!

Irene: 't Zal binnen vijftien minuutjes klaar zijn. We hebben nog de hele avond om er een fijn samenzijn van te maken. In een goed gezelschap hoeven we ons niet te haasten.

Martha: (Dromend door het raam starend:) Ja, een pracht van een tuin was dat ... man, man.

(Rutger laat dromerig zijn vinger door een kaarsvlam gaan)

Ellen: Rrrutgerrr, stop daarrmee. Ik krrrijg er rrrillingen van.

Rutger: Sorry, tanteke.

Ellen: Ik heb het zzzo niet met al die vlammekesss rrroundom mij – 't isss beangsstigend. Ssseffens ssschiet uwe vingerr in brrrand.

Rutger: Ik zal ze doven. (Maakt zijn vingers nat en dooft de kaarsen met de hand, wat de nodige reacties veroorzaakt bij Ellen)

Ellen: Rutger ..! Niet zo ... oh! (Tegen Victor:) Zie, ik zou naarr buiten lopen van miserrrie ...

(Rutger blaast de overige kaarsjes uit)

Victor: 't Is helemaal niet zo erg. Rutger heeft ze deskundig gedoofd.

Reinoud: Zeg, laten we aan belangrijke zaken denken; heeft iedereen zijn cadeau bij?

Ellen: Ha ja, hierr zzzie! (Haalt een pakje uit haar handtas) Bijna verrrgeten.

Victor: Het mijne heb ik onder de kerstboom gelegd bij het binnenkomen. Ik ben mijn verplichtingen nagekomen.

Felix: Oh ja, 't is wat snel moeten gaan ... Knolleke, ik denk dat die van ons nog ... op de buffetkast liggen.

Martha: Op de buffetkast? Hierzie, jong. (Geeft hem de autosleutels)

Felix: Knolleke, wil je nu ..? Moet ik heel dat eind terug?

Martha: In de koffer. Er is er hier toch eentje die er haar gedachten bij houdt.

Felix: Heb jij ... heb jij ...?

Martha: Ja, Féke, ik heb ... ik heb ... (Als tegen een kind:) Allez, ga nu maar. (Felix af. Tegen de anderen:) Alsof ik hem dat hele eind alleen zou laten rijden met mijn hagelnieuwe Lexus.

Reinoud: Wie weet, wat ge dan tegenkomt ...

Martha: Sinds dat die bij mij inwoont heb ik het gevoel dat ik ne kleine geadopteerd heb. Jongens, jongens ...

Irene: Ik kan het me voorstellen; je zal je handen vol hebben.

Ellen: 't Is ne goeie ziel, maarr nogal onsstuimig. Dat is al van sssindsss hij klein isss. Averrrrechtsss, slordig, allesss verrrgeten ... 't Wasss niet altijd gemakkelijk, met zo'n brrroerrr, hé Rrreinoud.

Reinoud: Neen, nu zelfs nog niet, Ellen. Hij sleept zijn kar miserie overal achter zich aan en iedereen krijgt een stukje van de lading.

Martha: Maar jullie zijn er vanaf en ik zit ermee! 't Is precies of je komt er niet mee vooruit.

Rutger: Niet overdrijven. Felix heeft iets onstuimigs, maar hij is een bon-vivant. Hij is misschien de enige onder ons die voldaan zal sterven.

Ellen: En we maken errr ook veel plezzzierrr mee, hé.

Martha: Plezier? Ik verkies nog altijd een gelijkmatig vuurtje boven een vuur dat het ene moment op uitdoven staat en het andere moment metershoge vlammen opwerpt. Ik heb mijn vingers al een paar keer verbrand, hoor.

Ellen: Zwijg mij over vuur ...

Reinoud: Met Felix moet je duidelijke afspraken maken.

Martha: Je kan er geen afspraken mee maken: al twee weken belooft hij mij de tuin op te ruimen: de bladeren verzamelen, gevallen takken verwijderen ... Weet je wat hij dan zegt: "Waarom vandaag doen wat je tot morgen kan uitstellen?". En daar sta ik dan. Je kan je niet voorstellen wat die allemaal in zijn hoofd haalt. In de zomer heeft hij aan de oprit gewerkt; ik kom thuis en zie hem in een gloednieuw zijden hemd – drie dagen oud, over de prijs durf ik niet te spreken, maar je komt er niet met honderd euro - op de grond liggen om een lampje aan te sluiten.

Irene: Dat is zonde ...

Martha: Let op, dat is het nog niet. Dat zijden hemd had lange mouwen, maar die had hij eraf geknipt, schoon langs de naad, wegens te warm!

(Victor en Rutger kunnen erom lachen)

Felix: (Op) Hierzie, twee pakskes. (Legt ze onder de kerstboom). Wat zit er eigenlijk in dat blauw pak, Knolleke?

Victor: Iets waar je vanaf moet, zeker.

Rutger: Een schaar?!

(Algemeen gelach)

Felix: Zeg, waarom lachen jullie? Ik vraag gewoon wat er in die pakjes zit.

Rutger: Aha, dan heeft hij waarschijnlijk zijn cadeau niet eens zelf gekocht! (Berispent, met de vinger:) Nonkel Felix ..!

Felix: (Speels:) Oei! Betrapt!

Irene: (Heeft wat lege glazen verzameld, staat met de handen vol) Rutger, jongen, wil jij nu even die lege schotels mee naar de keuken nemen?

Rutger: Zeker, make. (Neemt de schotels) Hier liggen nog twee hapjes op, grijp snel uw kans tant' Ellen.

Ellen: Hmm, en die ga ik zelfs niet delen. Ik denk errr niet aan. Veel te lekkerrr. Ik ben Koriander: "alles voor mij en niks voor een ander".

Reinoud: (Zuchtend:) 't Is *Alexander*.

(Rutger en Irene af naar keuken)

Ellen: Lekkerrr, lekkerrr, lekkerrr, ...

Felix: Spreek niet terwijl je eet. Seffens verslik je je.

Ellen: Och. Waarrrom zou ik mij verssslikken?

Victor: Ik zal nog snel die lege flessen afvoeren ... (Neemt de flessen en gaat naar de keuken)

Martha: Ja, Ellen, kijk maar uit. 't Is rap gebeurd.

(Ellen begint plots te hoesten)

Reinoud: Voilà, we zeggen het nog!

Felix: Zie ze doen, jong.

Martha: Zit het vast, meiske?

Felix: Dat zie je toch, Knolleke, haar pijp zit toe.

(Het hoesten wisselt zich af met een verstokt ademhalen. De anderen volgen het schouwspel zonder ingrijpen, met het glas in de hand)

Reinoud: Wie niet horen wil, moet voelen.

(Pauze)

Felix: Die is precies aan 't kapot gaan. (Wrijft intussen vriendelijk over haar rug)

(De anderen lachen)

Martha: (Kijkt even flauw rond) Ik vind uw glas niet.

Felix: Laat maar, da's ne vogel voor de kat, dat zie je zo.

(Het hoesten houdt op, Ellen krijgt kleur en grijpt naar haar keel)

Reinoud: Oei!?

Felix: (Spottend, zich niet bewust van de ernst:) Die gaat het niet lang meer trekken.

Victor: (Komt op vanuit keuken) Zeg eens, wat gebeurt er? Ellen!

Rutger: (Op) Tanteke? Tante? Die is aan het stikken! Zien jullie dat niet?! Kom hier!
(Trekt Ellen naar zich toe, neemt plaats achter haar, legt zijn handen gekruist over haar middenrif en drukt enige malen).

Felix: (Nuchter:) Bij ons op 't werk hebben ze eens iemand het ondersteboven moeten houden om er een stukske brood uit te krijgen. Dat was pas een gezicht!

Rutger: Allez, hop! Nog eens.

Felix: Toen hij op zijn kop stond, bleek dat hij twee verschillende sokken aanhad.
(Ernstig:) Zal ik even helpen om haar ondersteboven te draaien? Martha, hou jij haar rok vast ...

(Ellen begint te kuchen en gaat naar de keuken)

Victor: 't Is eruit.

Rutger: (Achter haar aan) Kom, tanteke, drink eens ...

Irene: (Kruist de twee anderen) Dat is hier nogal een kabaal?

Martha: Ellen had zich verslikt, maar 't is in orde. Ze krijgt terug lucht.

Irene: Jongens! Een dode op oudejaarsavond, dat zou nogal een memorabel moment zijn!

Victor: Ja. Opletten daarmee, 't kan soms snel gaan. Ze zou niet de eerste zijn die sterft bij een feestmaaltijd. En de hulpdiensten komen gegarandeerd te laat bij zulke gevallen.

Felix: Toch beter zo dan de hongersdood te sterven.

Ellen: (Op met een glas water, samen met Rutger, intussen op dierlijke wijze de keel schrapend:) Mooi, hé ... mij zo laten ssstikken. (Tegen Rutger:) Geen van de drrrie die verroerde. (Met een groots gebaar, aangeslagen:) Jij hebt mijn leven gerred, Rrrrutgerrr.

Felix: Niet overdrijven.

Ellen: Ja, ... hij heeft mijn leven gerrred. Magerre Hein stond al klaarr voorrr mij, ik heb zijn koude adem gevoeld en zijn lijfgeurrr gerrroken. 't Rrrook naar gegrrrild vlees.

(De andere lachen)

Irene: Ellen toch, uw fantasie ...

(De deurbel gaat)

Irene: Ik zal wel gaan. (Af)

Reinoud: Wie zou dat zijn?

Ellen: Een late Kerrrsstman?

(Stilte)

Martha: Algemene nieuwsgierigheid ...

Irene: (Op met Steffi. Ze is sexy gekleed in een nauwsluitende jurk met diep decolleté.) Reinoud, da's voor u, jong, daar kan ik niet bij helpen.

Steffi: Goedenavond, allemaal. Sorry voor 't onderbreken, lieve mensen, maar ik zit zonder elektriciteit. Irene, ik vind het gênant ... had dan gezegd dat je bezoek had.

(De jonge vrouw vangt onmiddellijk Felix' aandacht)

Reinoud: Alweer? Je moet je elektriciteitsnet eens grondig laten nakijken, Steffi. Je zit met een lek.

Steffi: Ik heb die grote schakelaar terug opgezet – die op dat wit blokske, met die oranje letterkes - en hij sprong onmiddellijk weer af. (Verontschuldigd glimlachend naar de anderen) Voor mij is dat allemaal Sanskriet, die klepkes en knoppen ... Ik ben al apetrots als ik het deurtje van dat kastje openkrijg.

Felix: Elektriciteit heeft voor mij geen geheimen, hoor. Als je wilt ...

Martha: (Neemt hem kordaat bij de arm) Hier! Reinoud zal dat wel doen.

Felix: Maar 't is zo rechtgezet.

Martha: Ja, ik ken u. (Dubbelzinnig:) Volgens mij staat het al recht.

Rutger: Hier pake, uw zaklamp, ga in de gauwte dat vrouwke depanneren.

Steffi: Och, het hoeft niet onmiddellijk; ik zie dat je nog aan het aperitief bezig bent. Ik wacht wel ... ik zal het wel merken als je d'er bent ... (Maakt aanstalten om terug te keren)

Felix: Wil je misschien even iets meedrinken? Reinoud, jong, geef dat lief kind toch een glaasje.

Martha: (Met een por:) Zou je die beslissing niet aan onze gastheer laten?

Felix: Toe ... die borrel zal het niet maken. Allez, dikke.

Irene: Tuurlijk niet. (Geeft haar een glas) Hier Steffi, laat het u welgevalen.

Felix: Proost! (Klinkt zijn glas met het hare) Op een ... *schoon* jaar. (De rest toost eveneens mee)

Steffi: Al goed dat ik geen gasten heb, stel u voor dat die nu in het donker zitten!

Felix: Oh, dat heeft ook zijn charmes ... ik wil wel van de hapjes komen proeven.

Martha: (Hem tot kalmte aanmanend:) Is 't gedaan?!

Felix: Wat?! Wat doe ik?!

Martha: (Kiepert de laatste inhoud van haar glas over zijn kruis) Hier, dan weet je wat je doet.

Felix: Hé! (Cool:) Heb ik geluk dat ik niet zelf moet wassen en strijken. (Tegen Steffi:) Da's waar, hé pop?!

Martha: Maniak! (Kletst hem tegen de oren, Felix geeft onmiddellijk een klinkende vijg terug)

Rutger: Nonkel Felix, toe! Een man slaat toch geen vrouwen.

Felix: (Droogjes:) Waarom niet? Ze vindt zich geëmancipeerd.

Ellen: (Tussen de tanden:) 't Kan eens deugd doen ...

Irene: Woon je hier nog graag, Steffi?

Steffi: Wat? Oh, ja, na die laatste turbulente maanden kan ik dat wel gebruiken. Ja, 't is erg rustig. Zeg maar ... Ken ik jou niet ergens van?

Victor: Mij? Zou kunnen ... Mijn vrouw en ik hebben vroeger een zaak gehad in het Brusselse.

Steffi: Neen, dat is het niet. Hebben wij elkaar niet op de Bahama's ontmoet?

Reinoud: Op de Bahama's?!

Victor: Wij? (Bekijkt haar:) Klopt, geland op Freeport! Dat was in het jaar ... wacht eens even ...

Irene: De wereld is klein.

Steffi: Wij hebben elkaar ontmoet tijdens de excursie naar Paradise Island.

Victor: Neen, maar! Jou man had zo'n Indiaanse tatoeage op zijn bovenarm ... en korte, zwarte haren en een ...

Steffi: (Lachend:) Toen nog wel, nu is ie grijs; ik heb hem uiteindelijk dan toch op één vlak kunnen veranderen. Naderhand hebben we nog samen ons middagmaal genomen op één van die eilanden, weet je nog? Treasure Island, geloof ik. (Tegen de anderen:) We zaten in een ander hotel, maar voor een excursie

kwamen we soms samen. Jij was het toch die per se naar Bimini wou gaan, op zoek naar de Bron van de Eeuwige Jeugd?

Ellen: (Spontaan:) Duidelijk niet gevonden ... (Betraapt zich:) Oh, parrndon!

Reinoud: Ellen ...

Steffi: Ken je 'm nog? (Maakt wat latin-dansbewegingen, Victor springt onmiddellijk in)

Victor: Ja, nu herinner ik me je terug. God, wat ben jij veranderd. Je was nog zo ... meisjesachtig.

Steffi: Weet je dat we naderhand nog lang over je gepraat hebben? Ik vond je zo een charmant man. Werkelijk. (Tegen de anderen, bevestiging zoekend:) Dit is toch een lieve, warme man. Jullie moeten hem toch kennen?! (Stoppen met dansen)

Irene: Wij kunnen alleen maar bevestigen.

Reinoud: Inderdaad.

Steffi: Je vrouw droeg toch een bril. Is ze hier ook?

Victor: Neen, Rosa is intussen overleden.

Steffi: Het spijt me dat te moeten horen. (Stilte.) Ik ben met momenten jaloers geweest op je vrouw; tussen mijn man en mij klikte het niet meer zo goed en jullie waren zo'n warm stel ... Zeg eens, zijn jullie familie van elkaar, dan?

Reinoud: Neen, Victor is een goeie ouwe vriend van me. We kennen elkaar al jaren, ook al zien we elkaar niet vaak.

Victor: Alleen is maar alleen en hier ... ben ik in fijn gezelschap.

Steffi: Ben je nog op reis geweest?

Victor: Tuurlijk; Vietnam, Schotland, Cuba, ... al ben je vaak eenzaam 's avonds, toch tracht ik me steeds aan te sluiten bij de rest van de gasten en geniet ik ten volle van de plaatselijke folklore.

Steffi: Daar twijfel ik niet aan. Misschien moeten we volgende keer eens samen gaan? Ik ben nu toch alleen en jij lijkt me een ideale reispartner.

Victor: Hé, dat is een idee!

Felix: Victor, heb jij van die ... verborgen charmes? Ik hoor niets dan goeds over je!

Steffi: Ik droom ervan om eens naar Mauritius te gaan, dus als je van plan bent iets te boeken ...

Felix: Mauritius ... da's toch zo'n tropisch eiland met witte stranden en van die schone vrouwen. Dat zou pas een droom zijn.

Martha: En voor u een blijven.

Steffi: Zo ... een oude vriend des huizes, wat een toeval. De rest is toch familie?

Felix: Ik ben een broer van Reinoud en da's onze lieve zus Ellen. En deze knappe, verstandige vrouw Martha is geheel de mijne. Wij vormen 't mooiste boeketje in Vlaanderen.

Rutger: En ik ben de zoon van mijn vader.

Felix: Jij ook al?

Steffi: Toch leuk, zo'n familie samen op een vredig feestje. Tof dat je je steeds aan elkaar kan optrekken. Ik ben recent gescheiden en mijn beide ouders zijn op veel te jonge leeftijd overleden. Ik heb nog één broer, maar die werkt in het buitenland voor een petroleumfirma. Zo breng ik de feestdagen door; alleen, rustig ... Ik voel me d'er helemaal niet slecht bij. Ik heb de middelen om mezelf te verwennen, mijn ouders waren bemiddelde burgers. Luister eens, beste mensen (ledigt haar glas), ik keer maar weer eens huiswaarts. We zullen elkaar nog wel zien, al is het in de zomer op een barbecue of zo. Bedankt voor het leuke intermezzo. Loop je even mee dan, Reinoud?

Reinoud: Tuurlijk. In de rapte.

Victor: 't Is toch waar, hé, dat van die goeie buur en verre vriend.

Steffi: Reken maar!

(Reinoud en Steffi af)

Victor: Jij moet veel vertrouwen hebben in uw echtgenoot, Irene. Dat is de kat bij de melk zetten.

Irene: Hij is geen twintig jaar meer.

Ellen: Jaja, maar een oude ssschuurr rrrstaat rrrap in brrrand!

Felix: (Haar nastarend, als uit een droom ontwakend:) Uit welk modeblad is die weggelopen? Woont die hier alleen, zeg? Zo'n schoon kind?

Irene: Ja, nog niet zo lang. Ze is pas gescheiden, wil wat tot rust komen. Ze beweert erg gelukkig te zijn nu, nadat ze zich van haar man heeft losgemaakt. Ja, ze moet een goeie advocaat gehad hebben ...

Martha: Amai, die zit er ook goed in, want die villa hiernaast ... een prachtig bouwwerk.

Rutger: En dan? De vrouw is misschien erg ongelukkig om wat haar overkomen is; die Spaanse villa zal haar geluk niet maken.

Martha: Bah, ik weet niet ... het zal toch helpen.

Irene: Steffi beweert nu toch veel gelukkiger te zijn dan toen ze nog met zijn tweeën waren.

Rutger: Gelukkig ... Mijn gelukkigste momenten beleef ik niet als ik veel geld uitgeef voor wat drank en kabaal in een discotheek, niet om dure kleren uit chique boetieks, niet om bediend te worden in een chique restaurant, maar wel wanneer ik met een paar vrienden op onze vaste avond, in een rustige hoek van een eenvoudig volkscafé van een babbel en een simpele pint zit te genieten. Dat zijn mijn mooiste momenten. In momenten van eenvoud voel je de voldaanheid door je aderen sijpelen. Geluk moet je zoeken in de *kleine* dingen: een glaasje water, een versgeplukte appel, een fijn gesprek ... dat alles is al een hele opgave. Wij moeten het afleren om onszelf steeds te vergelijken met diegenen die meer bezitten, dat is schromelijk fout. En ondankbaar, tant' Martha.

Ellen: Rrrutger, jij zijt een echte fisolosoof ... fisolo ... filosolo ...

Felix: Filosoof?

Ellen: Lach me niet uit!

Rutger: Je weet wat Sartre geschreven heeft: "De hel dat zijn de anderen", en als de mens er niet in slaagt om vreedzaam samen te leven, zoek dan uw vreugde in de kleine alledaagse dingen die tot banaliteiten geworden zijn. Herwaardeer het triviale.

Victor: (Tegen Irene:) En eigenlijk geef ik niet graag zo'n pubers gelijk, maar toch ... godverdomme ... (knikt) hij is doordacht.

Irene: Die zoon van me zal nog eens een punthoofd krijgen!

Felix: (Haar op de wang zoenend:) Wij leven toch in vreugde samen, hé Knolleke?!

Martha: (Cynisch:) Ja, jij bent het licht in mijn leven. Alleen spijtig dat 't geen spaarlamp is.

Felix: Zal ik eens wat zeggen: weet je wat Erasmus geschreven heeft? (Stilte) "Zij die wijsheid zoeken, blijven het meest verstoken van geluk". Uit het Lof der Zotheid. (Pauze) Daar verschiet je van, hé? Het enige boek dat ik ooit op school gelezen heb – en 't is enige zinneke dat mij altijd is bijgebleven.

Irene: Ik mag de soufflés niet uit het oog verliezen.

Victor: Aha, een tipje van de sluier opgelicht!

Irene: Heerlijke versgemaakte soufflé met garnalen.

Rutger: Voor jullie toch. Ik eet die dingen niet, voor mij is er kaassoufflé. Ik hoef geen lijken op mijn bord.

Victor: Zware woorden, Rutger, “lijken” ...

Felix: Geen garnalen, jong, godverdomme zo lekker ... zeg, en jij beweert te weten hoe je gelukkig moet leven?!

Rutger: Iedereen is vrij te kiezen wat hij eet: ik eet geen vlees of vis of schaaldieren ...

Irene: (Hem onderbrekend:) Rutger ... laat 't toch.

Victor: Zeg Rutger, als ik even mag terugkoppelen: zet een bon-vivant als Felix bij jou en dan krijgt je stelling van Sartre over het per definitie niet kunnen samenleven ineens wat extra volume.

Rutger: Daar heb je gelijk in, Fikke.

Felix: Ik snap 'em niet?

Martha: (Sussend, met een bemoedigend schouderklopje) Laat maar, Féke.

Felix: Ach, jullie verstaan me verkeerd: ik hou op mijn manier van de natuur: ik hou van ...

Ellen: Wandelen en fietsen?

Felix: Neen, van ... oesters, van kreeft, van frambozen, van ganzenlever, kaviaar, da's toch allemaal puur natuur? Nu gaan jullie lachen, hé; weet je wat ik zou willen doen, als hobby? Martha is er natuurlijk weer tegen ...

Martha: Nu ga je wat horen ...

Felix: Bijentemmer.

Irene: Bijentemmer?

Victor: Imker?

Martha: Dat heeft hij ooit eens ergens gelezen. 't Zal schoon worden; Felix die bijen gaat houden. Och, op een steekje meer of minder (Tikt met de vinger tegen haar slaap) komt het niet aan.

Irene: Ga dan maar niet dezelfde kant op als Reinoud. Die wou ooit starten met duivensport en had zich voor veel geld al wat duiven aangeschaft, maar hij heeft nooit één wedstrijd gevlogen.

Ellen: Ah neen?

Irene: Hij vond zijn duiven te duur en durfde ze niet los te laten, uit schrik dat ze niet zouden terugkomen. Op korte termijn werd alles weer verkocht.

Victor: Zeg, er is werk aan imkerij, hé Felix.

Felix: Ik weet het. Ik weet het, maar ik ben zot van honing. Och jongens, al die zorgen. Waar is de tijd dat we gewoon appels gingen stelen? Elkaar met aardkluiten bekogelen? Stekelbaarsjes gingen vangen in de beek. Zo'n zalig, zorgeloos bestaan.

Martha: Is dat voor u geëindigd, dan?

Ellen: Bij den Teughels op zzzijn veld gingen molenwieken.

Victor: Molenwieken? Dat ken ik niet?

Felix: Wel je geeft elkaar een hand, maakt een lange slinger en begint rond te tolleren. (Doet het voor met Ellen) Degene die vanachter hangt, moet na drie ronden trachten op tijd los te laten, zodat hij midden in de hooimijt terecht komt. En gewoonlijk kozen we een hooimijt naast een modderpoel of een berg mest.

Victor: Ach zo!

Ellen: En onze Rrreinoud wasss altijd de grrrote verrriezerrr ... hij kon niet losslaten.

Irene: Zeg, Martha, mag ik eens onbeleefd zijn? Heb jij iets aan je gezicht laten doen?

Martha: Ah, toch iemand die het merkt. Ja, ja, een volledige lichaamsbehandeling met een peeling en vooral grondig laten epileren.

Ellen: Epilerrren? Oei, dat doet toch pijn?

Martha: (Hautain:) Het brandt een beetje, ja, maar wie mooi wil zijn, moet pijn lijden ...

(Ellen is verbouwereerd)

Reinoud: (Op met zaklamp) Hier ben ik weer. Haar elektrische installatie is toch niet helemaal in orde, me dunkt; te licht ingeschat en daar ga ik nu niet liggen aan rekenen. Enfin, werk voor een vakman.

Irene: Daar verschiet ik van, want als er te berekenen valt ...

Victor: Is 't echt? Zo'n cijfermaniak, die Reinoud?

Rutger: Een vakidoot. Pa denkt zelfs dat hij menselijke relaties in koude cijfers kan omzetten.

Reinoud: In wezen is alles in cijfers en formules om te zetten. Ik heb eens een studie gelezen waarin men de structuur van grappen in wiskundige vormen giet.

Victor: Wiskunde is alleszins nooit mijn sterkste kant geweest.

Ellen: Bij mij ook niet!

Felix: Ik weet één ding: vrouwelijke schoonheid mag je niet weergeven in cijfers na de komma.

Irene: Neen? Waarom niet?

Felix: 't Zijn juist de afrondingen die de schoonheid maken! (Martha haalt de wenkbrauwen op)

(Gelach)

Rutger: Wiskunde is belangrijk, maar mag niet overgewaardeerd worden, zoals hij doet.

Reinoud: Wiskunde is volmaakt.

Irene: Hop, ze zijn weer vertrokken ..!

Rutger: Jullie, wiskundigen, willen hoedanook begrippen introduceren die jullie zelf niet eens de baas kunnen.

Reinoud: Zoals?

Rutger: Zoals bijvoorbeeld “oneindig”. (Tegen de anderen:) Let op, daar krijg ik al mijn docenten mee uit balans.

Martha: En wat is er dan mis met “oneindig”?

Rutger: Het pas niet in de logica. Je kan niet eens tot oneindig tellen, want dan zou je een reeks doorlopen en zou oneindig moeten komen na oneindig min één. Bovendien is er een wiskundige regel die zegt dat na elk getal een getal plus één bestaat. Dus dat betekent ook dat na oneindig de waarde oneindig plus één bestaat, maar dat is juist de beperking van oneindig, want oneindig is oneindig. De waarde oneindig is hol, zinloos. Stel dat we elke dag van generatie op generatie 's ochtends een eerste keitje links van het huis legden en 's avonds een tweede keitje rechts. Waar zou dan het keitje oneindig terechtkomen?

Reinoud: Da's ... muggenzifterij.

Felix: Versta jij daar nu iets van, Knolleke?

Victor: Felix, je moet het u allemaal niet aantrekken. Het enige wat je moet kunnen berekenen is dat je op het einde van de maand met uw loon toekomt. Daar kom je het verst mee.

Martha: Daar maakt hij ook rekenfouten in ... Als zijn loon op is, blijft er gewoonlijk nog een beetje maand over.

Felix: Hoho, deze maand is een uitzondering; ik heb u een juweeltje gekocht.

Irene: Ah?

Martha: Ja, 't is waar. Kijk eens ... met drie echte diamantjes. Diamonds are a girl's best friend.

Reinoud: (Cynisch:) Amai, jij moet nogal poen hebben, Felix ..?

Felix: (Ongemakkelijk:) Och ... dat gaat nogal, Dikke ...
Rutger: Bloeddiamanten. Je moest eens weten hoeveel levens dat brokske koolstof gekost heeft ...
Irene: Allez, toe, Rutger ... 't Hier een feestje hé, geen debat.
Ellen: Ik ben daarr ook tegen, tegen dat pauwengedoe. Daarrbij ik heb daarr geen geld voorrr. Ik heb al serrrieus moeten sparrren voor mijn gsm.
Irene: Zeg Ellen, gebruik je die dan veel, die gsm van u?
Ellen: (Spontaan:) Jaja ...jaja. (Gemeend:) Neen, eigenlijk niet. Errr is niemand die mij belt.
Rutger: Ik zal u binnenkort eens een berichtje sturen, een sms-ke.
Ellen: (Geënerveerd:) Neen, neen, want ik kan dat allemaal nog niet. D'errr staan zoveel knopkes op.

(Felix draait stiekem Ellens nummer. De mobiele telefoon in haar handtas laat een melodietje horen. Ellen verroert zich niet)

Martha: Ik hoor een gsm.
Reinoud: Is dat uw gsm, Ellen?
Ellen: (Wil zich onttrekken:) Van mij? Neen, ik denk het niet. Neen, neen ...
Victor: Het geluid komt toch uit uw handtas, me dunkt.
Ellen: Zou je denken? (Zoekt in haar handtas, ontvangt de oproep) Hallo?

(Felix heeft zich intussen terzijde gezet. De anderen hebben het spelletje door en lachen stiekem)

Felix: (Iets gedempt:) Hallo?
Ellen: Hallo? Met wie sprrreek ik?
Felix: Met uw mailbox.
Ellen: (Tegen de anderen:) Oh. 't Is mijn antwoorrrdapparraat. (Door de telefoon:) Dag ... dag heu ... apparraat.
Felix: 't Is van uw telefoondienst, om te zeggen dat je een slechte ontvangst hebt. Kan je misschien even mooi recht op staan, dan kunnen we uw ontvangst meten.
Ellen: (Staat fiks op:) Zo?
Felix: Ja, dat is duidelijk beter.
Ellen: (Tegen de anderen:) Niet te geloven, die kunnen van ginderr uit mijn ontvangst meten.
Felix: Het is nog niet helemaal in orde. Steek uw toestel tien seconden zo hoog mogelijk in de lucht.

Ellen: In de lucht ... (Steekt haar mobiele telefoon omhoog) Ik moet mijn gsm in de lucht steken. Tien seconden, zegt hij. Eén, twee, drie, ...

Reinoud: 't Schijnt dat het nog beter gaat als je je andere hand op je kop legt.

(De anderen kunnen zich nog nauwelijks ernstig houden)

Irene: Amai, Ellen, da's gene krot.

Ellen: Negen, tien ... (In de telefoon, met enige trots:) Was het zo goed?

Felix: Merkelijk beter, mevrouwetje. Wij berekenden een ontvangst die dertig procent beter is.

Ellen: Amai. Derrrtig keerrr beterrr?!

Felix: We gaan dat aan u doorrekenen, op uw volgende factuur.

Ellen: Neen?

Felix: Hoe beter de kwaliteit, hoe meer u betaalt. Om te kijken of de zendmasten in de omgeving goed werk leveren, vragen wij u om even op een stoel te gaan staan en heel traag, met het toestel in de lucht, rond te draaien.

Ellen: (Tegen de anderen, haar schoenen uitschoppend:) Uit de weg, uit de weg! Ik moet op de zetel gaan staan.

Victor: Amai, Ellen, die technologie van tegenwoordig.

Ellen: Strrraf, hé. (Steekt de telefoon op en draait langzaam rond) Zo goed, meneerrr?

Felix: Formidabel, mevrouwetje, wij hebben alles kunnen berekenen. Om de klankkwaliteit te kunnen afstemmen vragen wij u even drie keer na elkaar een woord te zeggen.

Ellen: Ja? Wat moet ik zeggen?

Felix: Warmwaterreservoir. (Victor schudt intussen speels - terechtwijzend zijn vinger naar Felix)

Ellen: Warrre ... wrrrrmm ... wrrmwtrrr ... reserrrvoirrrr.

Felix: Daar moet nog aan gewerkt worden, zie ik. Alvast bedankt voor de medewerking. Oh ja, bent u familie van Felix Schnaphauf?

Ellen: Ja. 't Is mijn brroerrr.

Felix: Ik ken hem goed. Doe hem de groeten en wens hem een gelukkig nieuwjaar van mij.

Ellen: Zal ik doen. (Felix heeft intussen zijn mobiele telefoon opgeborgen) En hoe heet u? Hallo? Meneerrr? (Tegen de anderen:) Hij is weg. 't Warren de mannen van de gsm, alles is in orrrde. Ah, ik moest de grrroeten doen aan u, Felix.

Felix: Aan mij?

Ellen: Ja, u ne gelukkige nieuwjaar wensen, heeft hij gezegd.

Martha: Sympathieke gasten, die van den telefoon.

Ellen: Ja, ja, ik heb errr geen spijt van dat ik een gsm heb gekocht.

Victor: Ja ja, mensen, het nieuwe jaar staat voor de deur.

Martha: Het moment om nieuwe beloftes te prevelen, hé Féke.

Reinoud: Zo'n nieuw jaar brengt altijd een beetje ... verlossing, vind ik.

Felix: Verlossing? Haha! (Droogjes:) Een avond gelijk een andere ... Al die ernst. Er moet toch eens kunnen gelachen worden. Humor moet er zijn.

Martha: Ik ken dat, die humor van u. Weet je wat hij mij laatst gelapt heeft? 's Nachts een reep chocolade tussen mijn billen gestoken.

Felix: (Droog:) Chocolade met nootjes.

Martha: Ge kunt u voorstellen hoe er dat tegen 's ochtends uitziet. Ik was beschaamd. Vernederend was het. Smeerlap.

(Ellen kan er nog het hardst om lachen)

Ellen: Héhé. Fletse framboos ...

Martha: Met hem in huis, moet ik altijd uitkijken. En nog ben ik niet bijgeleerd.

Victor: Zo'n obscure figuur, die Felix?

Martha: Ge kunt het u niet voorstellen. Die zou zelfs een doorwinterde belastingsinspecteur kunnen strikken.

Victor: Over belastingen gesproken. Ik heb gehoord dat ze de erfenisrechten op onroerend goed gaan verhogen, door het via een notaris te laten verlopen.

Irene: Schandalig is het.

Victor: Voor een middelgrote woning betekent dat een meerkost van 2.500 euro! 't Is een schande, die lijkenpikkerij.

Felix: Dan staan we er goed op.

Reinoud: Wat bedoel je daarmee?

(Zware stilte)

Felix: Niets! Zeg eens, Reinoud ... ik sprak in algemene termen. Ooit krijgen we er toch allemaal mee te maken?!

(Stilte. Reinoud staart Felix even aan en drinkt zwijgzaam van zijn glas)

Felix: Zeg, alstublieft ... wat ...

Ellen: Tuurlijk, Felix, 't is in orrrde. We geloven u wel. Niemand van onsss zou denken ... enfin ...

Felix: Onzen Dikke trekt anders maar ne rare snuit. Jij denkt toch niet dat ik zit te wachten tot ons Moe ... jij ... Weet je wat er van aan is: ik moet en wil er niks van. Ik zal er afstand van doen.

Martha: Féke, wat bazel je toch allemaal. Er heeft toch niemand een kwaad woord gesproken.

Felix: Er wordt gesuggereerd dat ... alsof ik lig te wachten tot ons Moe haar kop neerlegt om een extra centje te verdienen!

Irene: 't Is een misverstand, Felix, lig er niet van wakker. Reinoud heeft zich slecht uitgedrukt.

Victor: Och, die dingen liggen altijd gevoelig. We kunnen allemaal een centje extra gebruiken, en het mag bijna komen van gelijk waar, maar we hebben toch het liefst dat onze ouders zo lang mogelijk hun eigendom behouden. Erfenissen hebben al veel families verscheurd.

Rutger: Da's waar. Om de geur van geld op te snuiven, worden de ogen van de moraal wel eens gesloten.

Irene: Och, zeg. Zover is het toch allemaal nog niet. Dat probleem heeft zich nog niet gesteld.

Rutger: Groot gelijk, make. Als we op de dingen willen vooruitlopen, moeten we nu al paaseieren gaan strooien. We leven al in een heksenketel, waar of niet, nonkel Felix?

Felix: Ja. Ja.

Irene: Een kleine dienstmededeling van het keukenpersoneel: ik ga de soufflés uit de oven halen, dus u mag weldra aan tafel plaatsnemen.

Felix: Dat werd hoog tijd.! Ik heb honger als een paard.

Reinoud: Om een amorfi ... hum ... om praktische redenen zullen Irene en ik over elkaar plaatsnemen aan de kant van de keuken ...

Martha: Ik zal naast Reinoud zitten, dan heb ik een interessante gesprekspartner. Beter nog: tussen Reinoud en Victor, en als mijn Féke over mij zit, kan ik hem goed in de gaten houden.

Felix: Ge hebt toch geen greep op mij; ik ben zo glad als ne paling.

Ellen: Ziet ge't, Rrrrutgerrr, ze prrrrobeerrrt aan mij te ontkomen ...

Martha: Helemaal niet, Ellen. Er is plaats genoeg voor iedereen.

Ellen: Ze is al plannekes aan het maken om niet in mijn buurrrt te moeten zitten.

Irene: Toe, mensen, neem gewoon plaats. (Af naar keuken)

Martha: Ik stel toch maar wat voor; en als dan Rutger naast Felix plaats neemt, dan zitten die twee artiesten ook bij elkaar, en dan kan jij nog over of naast Rutger zitten.

Ellen: En dan zit ik waarschijnlijk ver van u, dat je mijn verkoelde kop niet moet zien ... Ik weet het, mijn gezicht is geen gezicht, maar dat je't errr daarrrom zo vingerrrdik moet opleggen ...

Victor: (Voor zichzelf mompelend:) Het leven kan ingewikkeld zijn.

Rutger: Zo wordt het toch allemaal niet bedoeld, tanteke ...

Ellen: Toch wel, toch wel. Ze doet alsssof ze naast een hagedis moet eten. Purrre horrrorr ben ik voor haar, een monsterr dat doorr de hel isss uitgebrrrraakt. Als ze van mij drrroomt, worrrdt ze gillend wakker.

Felix: Meisjes ...

Martha: Allez, toe Ellen, zo erg is het toch niet. Je hebt in je leven toch al voor hetere vuren gestaan. Oeps. Sorry ...

DERDE BEDRIJF

(Reinoud, Rutger, Victor, Felix en Martha hebben zich comfortabel in het salon geïnstalleerd. Irene en Ellen doen de vaat)

- Victor: Wel, Reinoud, de complimenten aan de kokkin. 't Was verrukkelijk. En die soufflé met die garnaltjes! Fijn. Smeuïg
- Martha: Lekker, hé. (Roept:) Irene, dat recept van die soufflé moet je mij eens bezorgen, hoor.
- Irene: (Vanuit de keuken:) Zal ik doen.
- Reinoud: Zeg Felix, eet u geen indigestie, hé. Da's niet gezond, hoor.
- Felix: (Met een kom kroketten op de schoot). Weggooien zou ook zonde zijn, hé Dikke. Niets zo lekker als zelfgemaakte kroketten. Da's wat anders dan die diepvrieskost die wij altijd eten.
- Martha: Wel vent, maak jij volgende keer dan maar eens verse kroketten.
- Felix: Geen probleem.
- Martha: (Cynisch:) Ja ... Hij heeft mij eens verrast met scampi's. Een half uur hebben ze in de pan gelegen. 't Waren precies rubberkogels. Met zo'n scampi's schoten ze destijds in Noord-Ierland op de betogers. En zijn looksaus was precies ingekookt mos.
- Felix: Allemaal veel te veel verwend. Eten is eten. Al de rest is decadentie.
- Rutger: Decadentie, nonkel Felix, maar je hebt gelijk. Tegenwoordig betalen mensen zich blauw aan decadentie; naar een manicure gaan, want nagels knippen kunnen ze zelf niet meer; een binnenhuisarchitect laten komen om 't behangpapier te kiezen, want dat kunnen ze ook niet meer; een tuinaanlegger laten komen, want beslissen waar ze welk plantje willen durven ze niet meer. Die daar (doelt op Reinoud) haalt het in zijn hoofd om gebloemd en geparfumeerd Wc-papier in huis te halen, alsof hij aan zijn achterkant enige reukzin heeft. 't Is iets, die moderne, autonome mens; hij laat zich door het geld vernederen.
- Reinoud: Zie je, en die dingen schrijft hij naar de kranten, met mijn naam eronder nota bene!
- Rutger: En waarom die poeha? 't Is allemaal voor niets nodig. Het is allemaal *tijdelijk*.

Victor: Dat is waar, Rutger, de mens is in zijn bestaan niets meer dan een schakel in een levende ketting, een passage. We moeten beseffen dat we mettertijd alles moeten loslaten. Loslaten is geconfronteerd worden met de eenduidigheid dat we niets bezitten, maar alles in leen hebben. We worden met lege handen geboren en keren met lege handen terug. Intussen hebben we *geleend*.

Felix: (Zijn lege kom wegzettend) Wat een zware praat voor een nieuwjaarsfeestje. Laat mij dan maar ... oeps, pardon (oprisping) ... zoveel mogelijk lenen.

Reinoud: Iemand een borrel?

Martha: Een afzakkertje. Dat na die twee soorten wijn en twee glazen aperitief ... ik weet nu al wie er morgen een eikenhouten kop zal hebben ...

Victor: Heb je whisky, Reinoud? Daar heb ik wel zin in, in een goeie Single Malt.

Felix: Niets zo gezond als een digestiefke na een zware maaltijd, Victor.

Reinoud: Zeker. (Opent een barkast) Kom eens kijken. Veel keuze is er niet, ik heb geen collectie zoals gij.

Victor: Och, doe maar. Een lekker maltje; Highland, Orkney, Speyside ... 't is gelijk welke, als 't maar geen bourbon is.

Reinoud: (Plagend:) Met ijs, in een tumbler?

Victor: Neen, gedomme! Puur, in een cognacglas. Je drinkt toch ook geen wijn uit plastic bekertjes?

Felix: Doe mij ook maar één.

Rutger: Ne wijn in een plastic bekertje, nonkel Felix?

Felix: (Klemt Rutgers hoofd onder zijn arm en wrijft met zijn vuist over diens kruin) Hierzie. Dat zal u leren uw familie voor schut te zetten.

Martha: En Martha mag weer rijden...

Reinoud: Och, 't misschien wel het veiligste als je zelf rijdt...

Rutger: Ik zal maar geen whisky bestellen, want meer dan een pint krijg ik toch niet ...

Reinoud: Jij doet zo al raar genoeg. Hierzie, pak aan ... (Bezorgt de borrels)

Allen: Gezondheid ... proost ...

Victor: (Met de neus in het glas) Machtig, toch ... die geur alleen al ... een vleugje turf, gemoute gerst ... een snuifje Schotland ... vloeibaar goud is het. Daar kan geen cognac tegenop. Ik durf erom te wedden dat het Glenfiddich is.

Rutger: Omdat je weet dat we niks anders hebben.

Victor: Ik heb Glenfiddich destijds bezocht – het waren de eersten die single malt whisky op de markt brachten, begin jaren '60.

(Ellen en Irene op)

Ellen: Voilà, alles zit in de vaatwasserr en de keuken is weerrrr prrrroperrr.

Irene: Zo is 't. Jullie hebben de bar gevonden, zie ik.

Victor: Da's mijn lang leven, Irene, "the water of life" zoals de Schotten zeggen. Wist je dat het vroeger in de Schotse Hooglanden een gebruik was om pasgeboren baby's een lepeltje onversneden whisky toe te dienen?

Ellen: Ocharrme, waarrvoorrr isss dat goed, die kinderbeulerrrij?

Victor: Als test; als ze die whisky aankunnen, kunnen ze het harde Schotse leven ook aan.

Irene: Flauw, hoor.

Victor: Pas op, het kan erg bar zijn in de Schotse Hooglanden. Ik ben er een paar keer op verlof geweest. Prachtig, jong. Die ongerepte natuur, daar zijn geen woorden voor. Hetgeen ik hier in mijn hand houd, is een beschermengel van de natuur. Eén van de belangrijkste ingrediënten van whisky is zuiver water. Die stokerijen nemen water af van de bergrivierkes, waarvan ze de kwaliteit continu controleren en waar ze dus toezicht houden dat het water niet vervuild wordt. Is dat niet prachtig? Geen affiches, geen vastgeketende milieuactivisten, geen meelijwekkende TV-spotjes geen betogingen voor natuurbehoud, neen, het resultaat van dat zuivere water – de whisky – is tegelijkertijd de beschermheer voor een schone natuur. 't Is een prachtig land, Schotland, en ook de zalmkwekerijen zijn absoluut het bezoeken waard.

Reinoud: Moet ik jullie nog vertellen dat hij lid is van een whiskyclub?

Victor: Whisky is als een goeie vrijpartner: ze moet u prikkelen en plagen, kriebelen en aaien en u tenslotte overtuigen van haar fysieke waarde.

Ellen: Zeg, wanneerrr gaan we de cadeaukesss opendoen? Ik ben currrrieuss. Laat die mannen maarr over hun whisssky zeverrrren.

Rutger: Ik zal ze al uitdelen, goed ma?

Irene: Doe maar, jongen, en de bedoeling is dat je raadt van wie je die cadeau gekregen hebt.

(Rutger deelt de geschenken uit, leest af en toe een naam op de verpakking. Ellen betast nieuwsgierig haar geschenk)

Ellen: 't Mag toch open, hé? Ik krrreeg al ne viezzze blik van onzen Dikke omdat ik te rrrrap wasss met den aperrritief ...

Reinoud: Ne vieze blik? Van mij? Och toe!

Ellen: Ja ja, ik heb 't gezien, die vuurrballen in uw oogkassen.

Felix: (Heeft zijn pak intussen opengemaakt) Kijk eens hier, een agenda! (Toont een agenda, voorzien van een lederen kaft).

Martha: Féke, heeft er al iemand "start" gezegd?

Felix: Start? (Afwezig) Neen ... Ben ik te snel? (Laconiek:) 't Leven is aan de rappen.

Reinoud: Doe maar allemaal open, dan.

Irene: Het mijne is maar iets plat, een enveloppeke of zoiets ...

Felix: Dit is een typisch cadeau van ... onzen Dikke?! Is 't juist? Is 't juist???

Reinoud: (Koeltjes:) Juist. Om uw afspraken te noteren. (Felix gromt nog wat, legt de agenda opzij en giet zich nog een borrel in) Hierzie, een keukenschort! (Toont een schort met opdruk "I think I'm the boss"). Wie doet mij zoiets aan? Broer?

Felix: Ik? Heu ... een schort? Neen, denk ik ..? Mag ik eens kijken ..?

Martha: Ja, 't is van hem, maar hij wou de opdruk eigenlijk op een T-shirt. Een keukenschort leek mij gepaster.

Rutger: Yes! De nieuwe CD van Stef Bos. Dat is nog eens muziek op niveau: heldere muziek, fijne analyses van interessante onderwerpen, doordachte teksten ...

Victor: Zoals het liedje "Papa"?

Rutger: (Na een kort moment van overpeinzing:) Onder andere. Stef Bos weet zijn teksten te fileren tot een eenvoudig lapje, het overbodige gaat eraf. Geloof me, die vent wordt onderschat. Dit cadeau kan alleen maar van mijn tanteke zijn. Tant' Ellen, merci, merci mijn maatje (lange omhelzing).

Ellen: (Maakt zich los uit de omhelzing) Allez, 't isss genoeg nu, laat los ... Laat me nu mijn pakssske openmaken. (Zenuwachtig, trappelend als een kind:) Godverrr ... Ik krrrijg die strrrrik niet losss. (Reinoud geeft haar een schaar)

Reinoud: Allez, merci. "I think I'm the boss" ... ha! Ik ken mijn plaats ook alweer. Is dat op uw aanraden, Irene?

Irene: Een waardebou voor een relaxatiebehandeling in een kuuroord ... da's prachtig ... Reinoud, schat, is dat van u?

Felix: Ah, neen, want hij kocht mijn cadeau.

Irene: Da's ook waar! Martha? (Schudt het hoofd) Rutger? Ik had het moeten weten. Merci, hé jongen.

Rutger: Om eens tot rust te komen in een vredige, groene omgeving. Dan kan je je laten inpappen met allerlei troep, modder en algen.

Victor: Een wollen pet met kleppen, voor wanneer ik ga vissen! Dat is kwaliteit, heerlijk warm gevoerd. Sportief ... Irene, dat-komt-van-u. Hartelijk dank, hé meiske! (Geeft haar drie kussen)

Martha: Een handige portemonnee..? (Overwegend:) Dat is geen al te expliciet cadeau ... dus, van iemand die mij niet zo goed kent en voorzichtig speelt ... Victor?

Victor: (Met opgeheven hand) Ik beken de feiten, Edelachtbare.

Ellen: (Verbaasd, ontgoocheld:) Kaarrsssen, allemaal kaarrsssen ... en ik heb schrrrik van vuurrr. (Kijkt in het rond) Victor?

Victor: Ik pleit onschuldig, Ellen.

Ellen: Dan isss 't van Marrrtha. Ik had het kunnen weten. (Frommelt het papier met de inhoud toe. Zwaar aangeslagen:) Eerrrsst wil ze me niet kussen, dan wil ze niet naasst of overr mij aan tafel zzzitten en nu dit! Me een beetje pesten tot ik 't apezuur krijg ..!

Martha: Hé, sorry, hoor, d'er was niets slechts mee bedoeld. Ellen! (Ellen af, Rutger haar achterna. Tegen Felix:) Verdorie! En jij denkt daar ook niet op!

Felix: Ik wist toch niet wat je gekocht had!?

Rutger: (Tussendoor:) Tant' Ellen, tanteke, wacht even ...

Martha: Dat is juist uw probleem, dat je nooit van de dingen op de hoogte bent!

Felix: Zeg, rustig, hé. (Ploft zich in de zetel en giet alweer een borrel uit) Trien.

Irene: Allez, toe mensen, die storm zal wel overwaaien ... Ze is een beetje emotioneel door de drank, Rutger zal haar wel ompraten.

Reinoud: Maar gebroken takken *blijven*, ook na de storm. Dat zei ons Moe altijd. (Zucht:) Ons Moe gedomme ...

(Stilte)

Victor: 't Zijn moeilijke momenten, voor iedereen hier. De toestand van uw moeder werpt een schaduw over het feestje, maar wat er ook gebeuren mag, we moeten verder. Straks is 't nieuwjaar. Troost zoeken en doorgaan is de boodschap. Ondanks alle leed stopt de aarde niet met draaien. Hier, (tilt zijn glas) doe nog eens vol. Door die commotie ben ik een beetje gulzig geweest. Whisky moet je nippen, in rust het puntje van je tong over de Schotse Hooglanden laten glijden. Van een glas whisky moet je uren kunnen genieten.

Reinoud: (Mompelend, op de fles wijzend:) Giet maar uit naar eigen goeddunken ... 't is de enige fles die ik heb ...

Victor: 't Is prima, 't is prima, Reinoud. Eens proeven, Irene?

Irene: Neen, dat is niet aan mij besteed.

Victor: Ja. Haha, dat zei ik vroeger ook, en nu ben ik een echte whis-kikker.
(Lange, vervelende stilte)

Irene: 't Is plots zo stil. Kan ik nog iemand met iets van dienst zijn?

Martha: Ik zit vol. Het dessert zit tegen mijn strottehoofd.

Victor: (Tegen Irene:) Sloof je niet zo uit, je hebt al genoeg gedaan. We behelpen ons wel.

Reinoud: (Dromerig en peinzend met een breed verpakkingslint spelend) Kennen jullie dit? (Hij heeft van het lint een lus gemaakt, met één draai, zodat de binnenkant van de lus aan de buitenkant wordt vastgehecht). Ik zal het even vastmaken met plakband ... zo ... dit is een Mobiusring.

Victor: Zo? En wat is daar merkwaardig aan?

Felix: (Ongeïnteresseerd, de wenkbrouwen ophalend:) Mobius heeft die uitgevonden.

Reinoud: (Geeft de ring uit lint en een schaar aan Victor.) Hier is een schaar ... knip hem maar door in de lengte.

Victor: (Knijpt het lint in de lengte door, legt de schaar weg) Ah! Da's merkwaardig (Hij behoudt één grote ring. Lachend:) Ik zou denken dat je er twee zou krijgen.

Felix: (Intussen verveeld in zijn agenda bladerend:) Maar godverdomme ...!!!

Reinoud: Grappig, hé? Ik vond het ook de eerste keer ...

Felix: Grappig? Jij vindt dat grappig?!

(Algemene stilte)

Martha: Wat?

Felix: (Boos, ontzet:) Hij heeft er al in geschreven! In de agenda ... Ook voor niks verlegen, Dikke?

Irene: Hoezo? Die kan toch nog niet gebruikt zijn ... Die is gloednieuw. Wat staat erin, dan?

Felix: Hierzie, zijn verjaardag!

Irene: (Berispnd:) Reinoud ...

Reinoud: Ho, verschoning! Niet die van mij alleen. Van alle familieleden. Feestdagen. Belangrijke data die hij steeds vergeet. 't Is nuttig bedoeld.

Irene: Reinoud, dat is toch niet nodig.

Felix: Hij vindt blijkbaar van wel. Het zal altijd hetzelfde blijven, Irene, grote broer die denkt dat hij kleine broer eeuwig de hand moet geven. Ik ben volwassen, Reinoud. Ik moet uw bemoeienissen niet meer, sterker nog: ik pik ze niet meer!

Martha: Féke, kalmeer eens. Je doet belachelijk.

Felix: Bemoei u niet, Martha! Jij bent een buitenstaander; dit is een familiekwestie. Onze Dikke heeft er zijn hobby van gemaakt om mij aldoor terecht te wijzen. (Giet nog een borrel uit. Raakt intussen behoorlijk aangeschoten) Van in mijn jeugd jaren maakte hij zijn opmerkingen over mijn doen en laten reeds aan ons Moe en onze Va over: Felix heeft stiekem gerookt ... Felix is niet naar school geweest ... Felix heeft in de kroeg gezeten ... Felix heeft appels gepikt ... Felix dit, Felix dat. Felix hier en Felix ginder! Altijd overal zijn grote, dikke neus ertussen ... Zo dacht hij goei punten te halen bij ons Moe. 't Is godverdomme nog gelukt ook. We waren allen gelijk voor de wet en sommigen onder ons nog gelijker dan de anderen

Victor: Felix, Felix ... ik denk niet dat Reinoud het zo slecht bedoelde. Er zat misschien wel een lesje in, maar ... die agenda blijft toch een praktische aangelegenheid ...

Felix: Ik gebruik geen agenda's!

Reinoud: Dat hebben we al gemerkt ...

Felix: Daar, zie (werpt hem naar Martha) Martha mag hem hebben.
(Irene gaat intussen even af naar de keuken en keert terug met een glas water. Victor ontfermt zich over haar. Reinoud heeft zich in de zetel geïnstalleerd en drinkt zwijgzaam zijn borrel. Er hangt spanning).

Martha: Toe Felix, doe nu niet vervelend. Al bij al is het een praktisch instrument. Verman je toch een beetje.

Felix: Vervelend? Daar, die daar doet vervelend, die met de dikke, grote neus. Met zijn vergiftigde geschenken. Ik heb u niet nodig broer, ik kan mijn eigen boontjes doppen.

Reinoud: (Dubbelzinnig:) Bewijs het dan maar ... Kom hier niet elke keer aan de deur kloppen als je in de problemen zit.

Martha: Problemen? Welke problemen?

Felix: Met uw Mobiusringske.

Irene: (Wanhopig:) Mensen ... toe ... seffens is het Nieuwjaar ... Laat het toch rusten.

Victor: Irene, de storm zal wel gaan liggen.

Felix: Heel zijn leven heeft hij niets anders gedaan dan mij uitgraven! (Met overslaande stem:) Mij publiekelijk te schande zetten.

Martha: Féke ... luister eens, vent. Je stelt je aan. Ik denk dat je teveel gedronken hebt.

Felix: En kinderen en dronkaards spreken de waarheid! Godverdomme ... mij altijd in 't hoekje duwen ... (Tegen Martha:) Zopas ook met die erfenis ... alsof ik zit te wachten tot ons Moe ... (Tegen Reinoud, met tranen in de ogen:) Als ik zou kunnen, 'k zou mijn leven geven voor haar, weet het? Dikke? 'k Zou direct ruilen. Ik ben tegen u bezig.

Irene: Felix ... laat het ...

Felix: Al eens ooit over nagedacht dat je zelf fouten maakt?

Reinoud: Toch, toch.

Felix: Mij de les lezen als ik eens niet tot bij ons Moe haar ziekenbed geraakt ben, maar toen onze Va nog in zijn rolstoel zat, na zijn beroerte ...

Victor: Felix, beste man, moet dat echt nu, die ouwe koeien ..?

Felix: Weet je 't nog Knolleke, ik heb het u nog verteld.

Martha: Féke, toen waren we nog niet samen, schat.

Felix: Enfin, hij was grotendeels verlamd, onze va, en kon niet meer spreken, wel knikken en schudden en onze Dikke kwam binnen en vroeg telkens aan ons Moe hoe het met onze Va gesteld was. Het ging als een priem door mijn hart.

Martha: Daar kan je toch niet tegen zijn, Féke?

Felix: Och, stom kieken, snap het dan! Waarom vroeg hij het nooit aan onze Va? Hij kon nog knikken, hij leefde nog, maar voor Reinoud telde hij al niet meer mee. Aafgeschreven. Opzijgezet. Begravensklaar. (Intussen zwaar geëmotioneerd:) En dan zag ik die blik van onze Va, die sukkel in zijn verdomde rolstoel, zo meelijwekkend, zo van zijn trots ontdaan, en het water sprong in mijn ogen.

(De deurbel gaat)

Reinoud: Wie nu nog? Irene! (Wuift naar de deur, ten teken dat zij moet opendoen)

Victor: Ik zal wel gaan ... als 't niet stoort. (Victor af. Gespannen stilte. Off-scene de stem van Steffi)

Irene: 't Is Steffi.

(Steffi en Victor op. Steffi draagt intussen frivole nachtkledij en kamerjas)

Steffi: (Breedlachend:) Je gaat het niet geloven, maar ik zit helemaal in het duister, en ik wou juist in bad gaan. (Voelt de spanning) Oei ... nu val ik hier weer plots

binnen, midden jullie feestje. Erg egoïstisch van me ... Laat anders maar ... ik zal wel wat kaarsen branden ... excuses, hoor.

Irene: Reinoud zal anders wel even ... Reinoud?

Reinoud: (Zuchtend:) Moet dat nu?!

Steffi: Neen, 't is prima ... ik zal wel ... ik begrijp het hoor, 't was niet zo onbeleefd bedoeld ... als alleenstaande vrouw laat ik die dagen soms een beetje over me heen gaan ... sorry, lieve mensen ... ik heb kaarsen. Da's best gezellig ...
(Maakt aanstalten om naar de deur te gaan)

Felix: (Zijn tranen wegvegend:) En uw diepvriezer dan? Die gaat helemaal afkoelen ...

Steffi: Afkoelen?

Felix: Ontdooien! Ik bedoel: ontdooien ... (Zich moeizaam opdrukkend uit de zetel). Ik ga wel mee. Elektriciteit heeft voor mij geen geheimen. (Vriendelijk:) Ik ben standenbouwer, wij kunnen zowel metsen, als elektriciteit leggen, als waterleiding, als schrijnwerkerij ...

Martha: Felix! Felix!!!

(Felix maakt zonder omkijken het "foert-gebaar". Hij legt zijn arm om Steffi's schouder en begeleidt haar naar buiten)

Martha: Die slaapt vannacht verdomme in het tuinhuis!

Victor: Laten we rustig blijven, mensen. Hij gaat toch alleen maar de elektriciteit aankoppelen?

Martha: Hij zal wel meer aankoppelen dan elektriciteit alleen, ik ken zijn driften. Als zijn hormonen de kar trekken is er geen houden meer aan.

Irene: In deze toestand zal hij niet veel ...

Martha: Oh neen? Dan kan hij het een uur langer volh ... och!

(Er klinkt plots luide rumbamuziek. Ellen en Rutger op met een draagbare radio, verkleed als carnavaleske figuren, maar met de stijl van wedstrijddansers. Rutger draagt o.a. een oogmasker, Ellen een hoedje. Ze buigen en beginnen hun sierlijke dans)

Reinoud: Alstublieft, mensen, is dat nu een moment om ...

(Victor en Irene hebben er een beetje plezier in, de anderen kijken verveeld of helemaal niet. Na enige tijd drukt Reinoud de radio af. Na de dans een sierlijke buiging. Stilte)

Victor: (Applaudisserend) Prachtig! Zo heb ik het ook nog gekund.

Rutger: Niet makkelijk, hoor, Fikke. De gaatjes van mijn oogmasker zijn veel te klein.

Ellen: (Neemt de schaar van de tafel) Hierrr, doe errr wat aan.

(Rutger maakt aanstalten om – met het masker op – twee kijkgaatjes te prikken)

Reinoud: Maar, godverdomme! Ben je nu helemaal ..?! (Neemt de schaar af. Rutger en Ellen gieren het uit van de pret)

Ellen: Ge had gelijk, Rrrutgerrr. Hij zou overrr de schrrreef gaan ...!

Reinoud: Ik vind dit niet gepast. Helemaal niet! En geef godverdomme die hoed hier!! (Grijpt de hoed op Ellens hoofd) Da's de hoed van ons Moe. Daar moet niet om gelachen worden. Geef hier.

Ellen: (Houdt de hoed vast) Rrreinoud!

Reinoud: (Trekt aan de hoed) Laat los! Loslaten!!!

Ellen: (Laat de hoed gaan) Sorry, Reinoud, 't isss maarr een attrribuut. Ik zzzou hem niet bessschadigen.

Reinoud: Om dode ... (Betrappt zich op zijn onbewuste woordkeuze) om ... godverdomme! Stom mens! (Smijt de hoed opzij en stuift af naar voordeur.)

Irene: Reinoud ..?

Martha: Ik zal wel eens gaan kijken. (Af)

(Ellen en Rutger staan er wat bedremmeld bij)

Ellen: (Tegen Rutger, verbaasd, licht aangeslagen:) Ssstom menssss, zegt hij ..? Wasss dat tegen mij?

Rutger: Neen, tegen mij. Da's mijn tweede naam: Rutger Stom Mens Schnaphauf. Kom tanteke, laat hem maar uitwaaaien, ik toon u mijn kamer eens. Kom! (Ellen en Rutger af)

(Lange stilte)

Irene: Dit kan toch niet meer? Dit kan je geen familiefestje noemen. En daar steek ik al mijn zeldzame tijd in. Die hele opoffering ...

Victor: (Met zachte stem) Ssst. Het eten was heerlijk. Verrukkelijk. Eerlijk waar. Die inspanning was niet vergeefs. Alles valt wel weer in plooiën. Het enige dat er fout gegaan is, is dat er teveel alcohol gedronken is. De remmen werkten niet. Mogelijk had Felix er anders hartelijk om gelachen. Wie weet ..?

(Stilte)

Irene: Hier zitten we, zie. Verlaten. Alles gonst in mijn hoofd. Dit kan je bezwaarlijk een feest noemen. Nog even en het is Nieuwjaar. Gezellig, hoor.

Victor: 't Is menselijk, al die spanningen. Uw schoonmoeder heeft hier, denk ik, ongewild een groot aandeel in.

Irene: Ik wil niet oneerbiedig klinken, maar ik hoop dat die zaak zo snel mogelijk opgelost geraakt. Het hangt als een vloek boven ons hoofd.

Victor: Dat ze morgenochtend weer ontwaakt en 's avonds weer aardappelen zit te schillen aan de keukentafel? Dat zal er niet van komen. Als ze al ontwaakt, zal ze nog veel verzorging nodig hebben. Ik zal het u rechtuit zeggen, Irene: ze komt niet meer terug.

Irene: Ik weet het, maar Reinoud wil het niet weten. 't Blijft ons achtervolgen.

(Pauze)

Victor: Misschien moeten we onszelf de vraag eens stellen of het nog ethisch verantwoord is om in alle omstandigheden de mogelijkheden van de geneeskunde geheel te benutten. Stel dat ze zich op dit ogenblik in een - laat ons zeggen - geestelijk mensonwaardige toestand bevindt, moeten we haar dan - tegen alle beter weten in - in leven houden?

Irene: Ik weet het allemaal niet meer, Victor. Jij kan er nog zo wijs over filosoferen, zonder emotionele betrokkenheid.

Victor: Dat maakt het ook enigszins makkelijker, Irene, ik kan het - als buitenstaander - objectiever bekijken. 't Is mijn moeder niet.

Irene: Het is moeilijk om haar ... om haar leven stop te laten zetten. Ik begrijp Reinoud wel, hoor.

Victor: En de dokters doen "slechts" hun werk: vechten voor een leven, maar hoe de patiënt naderhand verder moet is voor hen van secundair belang. Bekijk het eens van de andere kant, Irene, van de kant van je schoonmoeder: wanneer het duidelijk is dat haar dood zeer nabij is – en ze er misschien naar verlangt - moeten we dan die dood telkens opnieuw een eindje van haar afhouden, wanneer we het er unaniem over eens zijn dat de dood haar recht is? We hebben recht op rust, Irene, en we zijn verplicht om rechter van leven en dood te spelen: als we niet voor de dood opteren, stemmen we voor het leven en omgekeerd.

Irene: Vroeger was het toch allemaal makkelijker ...

Victor: Hoe bedoel je?

Irene: Die middelen waren er niet, men moest er niet over nadenken. Wanneer je tijd er was, ging je.

Victor: Die situatie krijg je terug, wanneer je nu apparatuur en kunstmatige voeding afkoppelt, dan krijg je een natuurlijke dood. Alleen ligt nu de

verantwoordelijkheid bij de familie, niet meer bij de natuur. Ze spuiten haar een slaapmiddel en een spierverslappend product in en ze slaapt rustig in. Geen bruske bewegingen, geen doodsreutel, niets. Maar wanneer moet je afkoppelen? Wanneer hou je een levensonwaardige mens in leven? (Pauze) Het loslaten zijn de moeilijkste momenten van het leven, maar we zijn ertoe verdoemd en dus moeten we er leren mee omgaan.

(Stilte)

Irene: (Glimlacht) Je bent soms zo diepzinnig, Victor. (Klopt even kort zachtjes op zijn bovenbeen) Je bent zo'n wijs man. Rosa zal erg gelukkig met je geweest zijn, zo'n rust in huis.

Victor: (Legt zijn hand op de hare) Ik heb al heel wat levenservaringen achter de rug. Dat helpt nuanceren. Dat leert relativeren. Ooit heb ik van de ene dag op de andere al mijn hobby's opgegeven om – met succes - voor een bloeiende zaak te vechten, daarna heb ik mijn vrouw moeten laten gaan en nog later mijn zaak weer uit handen gegeven. ... Och ... De beukende golven van het leven hebben de scherpe kantjes van de rotsen gesleten. De tijd maakt een mens zo glad als een rolkei.

Irene: Soms wordt het me allemaal een beetje teveel; die discussies tussen Rutger en Reinoud, die toestand met mijn schoonmoeder ... Scheidsrechter spelen is vermoeiend. Rutger en Reinoud hebben allebei zoiets stugs, iets hards ... gedreven en overtuigd van hun gelijk kunnen ze soms dagenlang pietluttige discussies uitvechten of elkaar dagenlang negeren. Ik heb behoefte aan rust. Soms wil ik eraan ontsnappen, maar ...

Victor: Rutger wéét het: hij kocht je een toepasselijk cadeau.

Irene: Maar na die dag relaxen kom ik terug en sta ik weer tussen die twee psychische worstelaars, hun gevechten ontwijkend, wachtend tot één van beiden afklopt en revanche neemt in de volgende strijd. Ik heb mijn werk, ik heb mijn huishouden ... (Zich onder de ogen wrijvend:) Ik kom niet meer tot rust, Victor. Ik ben totaal opgebrand. Als ik sterker zou zijn ... ach ...

Victor: Wat dan?

Irene: Och ... ik kan hen toch niet aan hun lot overlaten? Bijna twintig jaar geleden heb ik Reinoud mijn woord gegeven, mijn ja-woord ... een belofte gedaan. Innerlijk word ik verscheurd: ik kan dit alles toch niet zo maar loslaten? Wat moet ik doen: vluchten of blijven? (Stilte) In beide gevallen ben ik de lafaard.

Victor: Reinoud is toch een beste man, niet?

Irene: (Glimlacht, stilte). Hij is zo'n soort man die op een dag tot de vaststelling komt dat hij een grote tuin nodig heeft om zijn rust te vinden, en dan mag jij die tuin voor hem gaan onderhouden. Een man die lege flessen in kartonnen dozen stopt, maar nooit langs de glascontainer gaat. Een man die beslissingen neemt en de uitvoering ervan aan anderen overlaat.

Victor: Dat is misschien beroepsmatig te verklaren.

Irene: Hij zit zo complex in elkaar, Victor ... We zijn bijna twintig jaar getrouwd, en ik kan hem nog steeds niet doorgronden. Weet je dat hij eerst van zin was om Ellen apart te vragen?

Victor: Och! Waarom toch? Ellen is zo'n lieve vrouw. Ze is spontaan, erg spontaan, maar ... dat is juist haar sympathiekste kant.

Irene: Hij schaamt zich in haar plaats: voor haar voorkomen, haar uitspraken, haar gedrag ... Misschien schaamt hij zich ook om Rutgers extravagantie, of om mijn eenvoud.

Victor: Waarom kom je niet eens een week naar mijn chalet in de rustige Ardennen? Prachtige bossen om in te wandelen, frisse lucht om de stress uit uw longen te spoelen, kabbelend water om uw ziel te bekoren ... je zal je rust snel weervinden en dan kan je er weer met volle moed tegenaan.

Irene: Reinoud zou het nooit goed vinden.

Victor: Ach, waarom? Je zal er rustig zitten, dan kan je daarna de draad weer uitgerust oppakken. Je zal sterker in je schoenen staan.

Irene: 't Is een mooi aanbod. Ik zal er eens over nadenken. (Zucht:) Ik voel me niet lekker ... 't is hier zo warm.

Victor: Ja, 't is hier drukkend. Zullen we eens door die prachtige tuin wandelen, de vijver bekijken bij maanlicht?

(Irene staat op, neemt een trui en beiden gaan arm in arm af. Even later komen Martha en Reinoud binnen)

Martha: Dat is toch niet normaal, Reinoud? Die deur klemt toch een beetje? Het lijkt alsof er een magneet op zit. Het is miniem, maar toch ... voor een wagen van zulk een prijsklasse. Amper enige maanden oud, nog niet eens een ongeluk mee gehad ...

Reinoud: Geen ongeluk ... misschien heeft iemand anders bij het parkeren of zo een duwtje gegeven.

Martha: Tegen het portier?

Reinoud: Of hebben dronken jongeren wat rel geschopt ... je weet hoe dat gaat. Ga eens naar de garage, dat zal misschien wel wat ophelderen.

Martha: Zal ik zeker doen. Naar de Lexus-verdeler. Mijn vorige auto liet ik wel eens herstellen bij een vriend in een plaatselijke garage, maar die durft me niet meer onder ogen te komen ... haha ... Mijn vorige wagen maakte lawaai bij het afdraaien. Drie keer ben ik naar de garage geweest – bij die vriend – drie keer voor niks. Ik heb de kap zelf opengetrokken en gemerkt dat het olievatje van de servosturing leeg stond. Man, die heeft zijn vet gekregen en bekijks dat ik had! Een vrouw die een technisch probleem sneller oplost dan een vakman ... Trouwens, met een wagen van deze standing ga je alleen naar de officiële concessiehouders. Och, ik wil alleen maar waar voor mijn geld. (Pauze) Toch?

Reinoud: (Afwezig:) Je hebt gelijk, schat ... heu dingetjes, Martha. Sorry, ik ben helemaal de draad kwijt.

Martha: Dat heb ik gemerkt.

Reinoud: (Geëmotioneerd:) Bij het idee ons Moe te verliezen, is het alsof ik alle houvast kwijtraak ... Ik ben een volwassen man, ik kan voor mezelf zorgen, maar ik heb mijn ouders nog nodig, Martha, gewoon als zekerheid. Het vangnet, weet je, de deur waar je altijd kan aankloppen. Het voelt alsof ze al mijn verzekeringen hebben opgezegd.

Martha: Je verzekeringen?

Reinoud: Ik voel mij overgelaten aan de ramspoed ... Ik heb Irene nog, maar wat als zij er niet meer is? Waar kan ik dan naartoe? Ik weet niet eens of Rutger ... ik ben bang dat hij me de rug zal toekeren, dat ik als vader gefaald heb. Hij is zo kritisch ... (Pauze) Tegelijk ben ik zo moe; ik slaap niet meer, ik onderga van die enge dromen de laatste tijd.

Martha: Heb je nachtmerries?

Reinoud: Laatst droomde ik dat ik weer op mijn duiventil stond, de duiven zaten overal op me. Ik wou ze laten opvliegen, maar ze hielden zich hardnekkig vast met hun kleine, roze pootjes. Op mijn hand zat zo'n witte duif en ik schudde als een wilde, maar ze volgde golvend al mijn bewegingen, wiekte af en toe met de vleugels om het evenwicht te bewaren. En plots zag ik dat het geen duiven waren maar vleermuizen. Ik schrok en fladderend kozen ze het luchtruim. Toen ze weg waren merkte ik dat ik helemaal naakt op mijn duiventil stond. Het was

dag, de zon scheen – gelukkig waren er geen burens. (Zucht) Zulke dwaze dingen droom ik.

(Stilte)

Martha: Je hebt het niet makkelijk, hé? Met Rutger, bedoel ik.

Reinoud: Och ... als Rutger het onkruid uit de wereld wil helpen zal hij zich een grote schoffel moeten aanschaffen.

Martha: Rutger is te wild en Irene is te mak voor jou.

Reinoud: Wat bedoel je?

Martha: Gewoon ... ik voel het aan alsof de “klik” er niet is. Kijk, Felix is een toffe knaap, we kunnen samen veel lol maken, maar aan tafel hebben we elkaar niets te vertellen. Hij is goed voor de pleziertjes ... in bed ... hij heeft goeie technieken, als ik het zo mag stellen. Maar een goeie vibrator zou hem zo vervangen. Ik zou me niet schamen om me zo'n “Tarzan” aan te schaffen.

Reinoud: Wat heeft dat met Irene te maken?

Martha: Kom, Reinoud, ik heb mijn ogen niet in mijn zakken. Jullie leven ook naast elkaar, net zoals Felix en ik. Wij tweeën bijvoorbeeld zouden elkaar heel wat meer kunnen vertellen. Je bent de meest ontwikkelde van de drie; Felix is een bon-vivant en Ellen ... tja ... haar naïviteit is ergerlijk.

Reinoud: Ellen ... het gaat niet tussen jullie beidjes. Heb je het opzettelijk gedaan, die kaarsen?

Martha: Zou ik durven? Ach, wij begrijpen elkaar, wij zitten toch op dezelfde golflengte. Niet?

Reinoud: Je kunt gelijk hebben.

Martha: Misschien wachten we allebei op het juiste moment om de parachute open te trekken en te springen. Spijtig voor je broer, maar ... als ik me kan verbeteren zal ik het zeker doen. Zaken zijn zaken en een relatie is ook een zaak. Een zaak van lange duur, een levenswerk.

Reinoud: Meen je dat?

Martha: Felix blijft bij me, louter uit financiële overwegingen. Dat is de prijs die ik betaal voor mijn ... kortstondige hoogtepunten, voor het gezelschap. Wat denk je dat hij nu aan het doen is? Als hij op dit eigenste ogenblik niet met zijn twee handen de jonge, stevige borsten van uw buurvrouw vastheeft, is dat enkel en alleen om de mogelijke financiële gevolgen. Zo ver denkt hij echter niet. Hij leeft hier en nu. Morgen bestaat voor hem niet. Ik ben er zelfs zeker van dat hij

er met de blanke sabel tegenaan gaat, en dan mag ik nog tevreden zijn dat ik er niets aan over houd.

Reinoud: Dus jij denkt dat die nu ..?

Martha: Ja. Laat je fantasie de vrije loop en je komt aardig in de buurt. Misschien hebben ze samen een bad genomen. Om te ontnuchteren en daarna ... like in the movies. (Pauze) Irene en jij, jullie hebben ook geen seksleven meer, hé?

Reinoud: Wat? Och ...

Martha: Zeg niet dat je het niet belangrijk vindt, Reinoud. Mannen hebben zo hun behoeften en daar wordt niet steeds aan voldaan. Onlangs las ik de resultaten van een enquête, waaruit bleek dat er Vlaamse paren zijn die gemiddeld slechts twee maal per maand vrijen. Slechts twee maal? D'er blijven er veel op hun honger zitten, neem ik aan. In alle eerlijkheid – twee nuchtere mensen onder elkaar: heb je nog nooit met een andere vrouw ..?

(Stilte)

Martha: Laten we even de tuin ingaan en ons gesprek verderzetten onder het maanlicht. (Reinoud blijft even verward staan. Haar arm in de zijne hakend:) Kom!

Reinoud: Ik denk dat Irene nog koffie en gebak voorzien had ...

(Reinoud en Martha af. Stilte. Gelach op de gang. De deurklink gaat langzaam naar beneden en de deur wordt tot op een kier geopend. Het hoofd van Ellen verschijnt)

Ellen: Iederrreen weg? Kom, Rrrutgerrr, de kussst is vrrrij.

Rutger: Waar zouden ze naartoe zijn?

Ellen: Laat ze. We zitten knus op je kamerdje. Als ze ons nodig hebben zullen ze ons wel rroepen.

(Beiden op)

Rutger: Drank. We hebben drank nodig.

Ellen: Hierrr!!! (Heeft een fles wijn gevonden) Een flesskje rrrrode vrrreugde. (Merkt een foto op de kast) Is dat uw pa? Die ziet errr zo strrralend uit?!

Rutger: Ja, dat is 'em. Ik kan me hem zo niet herinneren. 'n Momentopname?

Ellen: XTC? (Zij proest het uit)

Rutger: Ach, pa is soms te nuchter. Ik kan me haast niet voorstellen dat hij dezelfde man is als degene die vroeger op kermissen een ballon voor me kocht, wetende dat ik die vroeg of laat zou loslaten en het een bij voorbaat verloren aankoop betrof. (Pauze) Ik heb hem altijd stevig vastgehouden, tant 'Ellen.

Ellen: Rrreinoud?

- Rutger: Neen, die ballon. Ik wou pa niet teleurstellen, maar ik heb het gevoelen dat ik niet in het minst aan zijn verwachtingen voldoe. Ik wou op kot gaan om te studeren, die lange dagelijkse verplaatsingen vermijden, maar pa is ertegen. Ik wil me losmaken van mijn thuis, maar pa houdt me hardnekkig tegen. Hij zou nog liever een nieuwe wagen voor me kopen, dan me op kot te laten gaan.
- Vertrouwen: nihil. Eens ik een goeie bijverdienste heb, trek ik eruit.
- Ellen: Rreinooud isss zeerrr veeleissend. Ik voel me zo klein tegenoverrr hem, zo waarrdeloosss. Ach, ik begrriijp onze Fé wel hoorrr ... Rreinooud genoot alle aanzien thuiss, scoorrde goed op ssschool ... wij, Felix en ik, huppelden err altijd achterraan en zie nu: ik ben alleen, zit met een dolgedraaide zoon, woon in een klein sociaal huisske, heb niksss dan ssschulden en zorrngen.
- Rutger: Och, tant' Ellen, denk je dat pa en ma geen schulden hebben? Ze zijn ook niet echt gelukkig. Uiterlijk wonen we in een villa in 't groen, innerlijk leven we elk in een apart kamertje van een ruïne en gooien we verveeld keitjes naar elkaar. Het is een schrale troost, maar het is de gang van de wereld: des te meer de aarde opwarmt, des te killer de mensen met elkaar omgaan. En het ene heeft, onrechtstreeks, echt wel met het andere te maken.
- Ellen: Hij heeft me tot nu toe slechtsss vier keerrr een bezoek gebrrecht, die pa van je. Vier keerrr. Hij heeft een auto, hij geraakt overal, ik heb alleen een oude fiets. Ik kan toch niet van Leuven tot hierrr fietsssen? Ik had je pa gevrrraagd of hij me vandaag kon oppikken, maar hij had het te drrruk met de voorrrberreidingen. Neem de taxi, zei hij, da's chic en feessstelijk. Ik ben net een pessstlijder. Felix komt ook nooit langs, die leeft in een luchtkasteel. En zo zit ik in Leuven mijn eenzame dagen te ssslijten. Die eenzaamheid sssnijdt me als een ijssskoude wind doormidden. 't Is prrrecies of ik zit in de wachtkamerrr van de dood.
- Rutger: Ik kom toch af en toe eens langs ... (Slaat zijn arm om haar heen)
- Ellen: Jij, jij bent nog een rreden van bestaan voorrr mij, Rutger. Je bent de enige die mij begrriijpt, die eensss durft te zwanzen ... die me vertrouwt ... die me eensss vassstpakt zonder grrrimasssen te trrekken. Ik weet het; ik doe wel eensss kinderrchtig en ik ben de minsst ontwikkelde van de familie, de minsst geslaagde ... maarr ik ben toch ook maarr een mensss? Ik ben een slachtofferr van het leven, net zoalsss mijn Eddyke. (pauze) t Is ook helemaal niet fairrr van me hoe ik Martha behandel.

Rutger: Ze mag eens met de neus in de stront der waarheid gewreven worden.

Ellen: Zekerrr, Rrrutger, zekerrr. Maarr je pa ook. Ook hij isss viess van me, maarr verberrrgt het achterrr zijn pokerrrface. Hij heeft zich errop getrrraind, 's ochtends voorrr de spiegel, dat weet ik zekerrr. Een glimlach van walging.

Rutger: Zo kijkt Felix naar pa; met een glimlach van walging. Zo kijk ik naar de maatschappij.

Ellen: Zo kijkt Martha naar het klootjesvolk. Kunnen we andersss kijken? Het is Gods wil, zei ons Moe altijd.

Rutger: Onzin.

Ellen: En dat Eddy te dom was om ooit te kunnen werrrken, dat zei Rrreinoud toen Eddy nog maarr zeven was. (Pauze) Misschien had hij wel gelijk ... Ik ben totaal mislukt, letterrrlijk ...

Rutger: Jij hé, jij hebt u veel te lang een verkeerd bewustzijn laten aanmeten: "Gods wil", "te dom om te werken", "te oud of te lelijk om weer een man te vinden". Je moet je geest zuiver houden, hem dagelijks filteren; met een zuivere geest veeg je al die onzin met één hand van de tafel. Ik zie die brandwonden, waar jij je zoveel zorgen om maakt, niet meer. Ik zie een lieve eenvoudige vrouw met een warm en speels karakter. Die jas in huid is toch niet het belangrijkste? Geniet van die andere dingen in uw leven. Herwaardeer het triviale!

Ellen: Herrrrwaarrdeerrr het trrriviale ...

Rutger: Zeg het nog eens, en overtuigd!

Ellen: Herrrrwaarrdeerrr het trrriviale!

Rutger: Voilà.

Ellen: (Een beetje aangeslagen) Soms kan ik zo om u trrreuren, als je na je bezoek weerrr naar huis gaat. Je kan een mens zo louterrrrren, moed insprrrreken en ... Eigenlijk is het verrrschil tussen u en uw vaderrr niet zo grrroot, jullie gaan gewoon elk een anderre rrrichting uit. Je moest eensss weten hoeveel ik aan u denk: als ik 's avondsss in mijn bed naarr het plafond staarr, zie ik daarr maarr één gezicht. Het uwe, Rutger. Dat gezicht is het enige gezicht dat mij oprrrrecht toelacht. Ach, had ik maar een goeie man gehad, één die me oprecht lief zzou hebben, een armholte vol troosst ...

Rutger: Dan had je misschien andere zorgen.

Ellen: Denk je? Zzzo'n man als Victor bijvoorbeeld. Ik denk niet dat je die ooit boosss krijgt.

Rutger: Victor is inderdaad een integer man. Hij is dat type man dat je in je familie zou moeten kunnen inkopen: een verrijking.

Ellen: Jij ook. (Duwt Rutger naar de deur) Kom, ons fleske wijn wacht. (Ellen en Rutger af)

(Pauze. Reinoud en Irene komen binnen, er is duidelijk een haar in de boter. Victor volgt.)

Victor: Nu ... dan ga ik maar ... het is plots zo laat geworden. Irene ... (geeft haar drie zachte kussen)

Irene: Nu al? Het is net geen twaalf uur. Het moment van de avond moet nog komen. Wil je geen koffie meer? (Stilte – wisselen een blik van verstandhouding) Een whisky? Hé?! Toe ...

Victor: Het spijt me, Irene, maar ik denk dat we het beste gehad hebben ... de rest lijkt me overbodig. Neem het me alstublieft niet kwalijk. We zien elkaar nog wel eens ... en denk aan mijn voorstel.

Irene: Victor, het beste jongen ... (hem tersluiks zacht in de hand knijpend)
Misschien tot ...

(Reinoud kijkt toe van op afstand)

Victor: (Zonder hem een hand te geven:) Reinoud ... hou je goed ... laat de dingen rijpen ... alles komt wel weer goed. Ik hoor je vast nog wel.

Reinoud: Hmm ...

Victor: Tot ziens ..?

(Victor in stilte af. Irene laat hem buiten, Irene weer op. Lange stilte)

Irene: Fraai was dat! Waar was dat goed voor? Hoe kon je je zo onvolwassen gedragen?

Reinoud: Ik? Je had jullie moeten zien zitten op de tuinbank, net verliefde pubers. Het hoofdje op elkaars schouder.

Irene: Het was een moment van troost. Zonder meer. Volgens jou normen: een amorfiteit. Trouwens, jij moet niet vingerwijzen, je was toch ook gezellig op toer met Martha? Waar is ze trouwens naartoe?

Reinoud: Ze is naar huis, ze voelde zich verkeerd begrepen.

Irene: Verkeerd begrepen. Ach zo. En Felix?

Reinoud: Felix? Die trekt zijn plan wel. We hebben gewoon gepraat, Irene. Martha en ik hadden allebei dezelfde ideeën ... bedenkingen, problemen.

Irene: Ideeën en problemen ... met seks? Alles wat ik hoorde was seks. Ik heb het wel gehoord.

Reinoud: Het blijft toch bij praten.

Irene: Bij jou blijft altijd alles bij praten, daar kan ik inderdaad gerust in zijn.

Reinoud: Och! Blaas die dingen toch niet op.

Irene: 's Morgens praat je toch niet tegen me? Als je van school komt plof je in de zetel, voor de televisie. Dan praat je toch niet? Je kruipt in bed zonder iets te zeggen. We zijn man en vrouw, Reinoud. Jij en ik, wij hebben elkaar beloftes gemaakt. Ik probeer die na te komen. Ik vecht ervoor, maar ik heb het gevoel dat het allemaal eenzijdig is.

Reinoud: Ik lever toch ook mijn bijdrage?

Irene: Je brengt geld in het laatje, daar heb je gelijk in, maar hoeveel bedraagt je emotionele bijdrage? Op dat vlak kom je niet aan je maandelijkse aflossingen, hoor. Een woordje van troost, een moment van tederheid, een teken van begrip ..? Ik wil mijn problemen vertellen, maar je luistert niet eens. Je komt meteen met een oplossing aandragen, maar daarmee is mijn probleem niet opgelost.

Reinoud: Neen?

Irene: Neen. Mijn probleem is dat ik niemand heb om mijn problemen mee te delen. Om gewoon eens mijn hart bij uit te storten. Niemand luistert, maar ik word wel geacht om steeds opgewekt te zijn en de problemen van een ander mee te delen. Jij ligt in je cocon op de bodem van de zee, Rutger zweeft hoog in de lucht en ik drijf er ergens tussenin.

Reinoud: Bedoel je ..?

Irene: Je bent zo dichtbij en toch zo veraf.

Reinoud: Je bent soms te veeleisend voor me, Irene.

Irene: Veeleisend? Ik? (Zucht) Ik ga slapen. Ik ben moe, zo verdomd moe. (Irene af)

(Reinoud blijft alleen op de scène. Lange stilte. Hij giet zich een borrel in en nipt aan het glas)

Reinoud: (Peinzend:) Het leven is zo ingewikkeld ... oneindig ingewikkeld ... Giet dat maar eens in een wiskundige formule ... Die onvoorspelbare interacties kunnen je soms zo'n opdoffer geven ...

(Telefoon gaat)

Reinoud: Wie kan dat nu nog zijn? Felix? En Martha is al naar huis. (Neemt de hoorn)

Hallo?

(Rutger op, wil de kurkentrekker nemen en maakt aanstalten om weg te gaan. Houdt even halt aan de deur en luistert mee)

Reinoud: Ja, Schnaphauf, daar spreekt u mee ... (Opgewekt:) Ah? ... zo ...
(Ontgoocheld:) Ja ... is ze ..? is ... (Lange stilte) Ja ... ja, ik ben er nog ... ik
begrijp het, mevrouw ... uiteraard ... ik doe het nodige ... ja, mevrouw ...
bedankt voor de zorgen ... ja ... dank ... (Haakt in)

(Rutger en Reinoud kijken elkaar aan, wisselen een blik van verstandhouding. De klok slaat
twaalf uur. Reinoud gaat in de zetel zitten. Rutger sluit de deur weer. Hij legt de kurkenrekker
terug en gaat naast Reinoud zitten, legt zijn arm om Reinouds schouder en trekt hem naar zich
toe. DOEK)